

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 5 APRIL 1922

No. 327

INHOUD

	Biz.
Bij de wijziging der Arbeidswet door C. J. P. Zaalberg.	303
De nieuwe koers der economische politiek van Sowjet-Rusland door Dr. J. Strunz.....	306
Medezeggenschap II door A. H. Baron van Hardenbroek van Ammerstol.....	308
Waarom vragen de Wollenstoffenfabrikanten Invoerbemerming? door Mr. B. J. M. van Spaendonck (met naschrift door Prof. Mr. G. W. J. Bruins).....	310
De Pepercultuur.....	312
Londensche Correspondentie.....	315
AANTEKENING:	
Veranderde economische omstandigheden als grond voor niet nakoming van verbinteussen door Mr. N. van Hasselt.....	316
BORKAANKONDIGING:	
Prof. Dr. J. A. Veraart: Beginselen der economische bedrijfsorganisatie, bespr. door Prof. Mr. D. van Blom	317
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	318
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	319—326
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.
Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.
Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

3 APRIL 1922.

Ook deze berichtswEEK bleef de geldvraag weder vrij sterk aanhouden. Natuurlijk had ook de maandswisseling daarop eenigen invloed, echter niet in dien omvang als men had kunnen verwachten en het schijnt, dat de vraag in den laatsten tijd meer gelijkmatig over de geheele maand verdeeld wordt. De prolongatierente noteerde meestal omstreeks 4½ pCt., met uitzondering van Vrijdag, toen een notering van 4 pCt. tot stand kwam. Particulier disconto was zeer vast. Prima papier kon meestal slechts tot 4% pCt. plaatsing vinden, maar ook 4½ pCt. moest enkele keeren worden toegestaan.

Met uitzondering wederom van marken was de wisselmarkt zeer stationnair. Ponden schommelden met niet meer dan 1 of 1½ cent en dollars noteerden bijna iederen dag 2,64% en 2,65. Alleen marken waren aan grotere fluctuaties onderworpen. Geopend op ca. 0,78, trad er al spoedig een vrij sterke vraag op, hoofdzakelijk voor Duitse rekening, waar men, op eenigszins vreemde berichten over het plaatsen van een groote leening in het buitenland, zeer vast gestemd was, zoodat de koers opliep tot 0,91 op Vrijdag. Hiermede was het hoogste punt weder bereikt en heden was voor 0,82 weder verkrijgbaar.

Londen, 1 April 1922.

Reeds op Maandag was het duidelijk, dat de markt haar toevlucht zou moeten nemen tot de Bank of England, ten einde in de behoeften tot het einde der week te kunnen voorzien. Zoodoende werd niet slechts het bedrag, dat op dien datum verviel, hernieuwd, doch bovendien nog een verdere belangrijke som voor een week en langer bij de Bank opgenomen, terwijl ook op Dinsdag nog een gering bedrag werd geleend.

Dank zij dezen toevoer werden de condities gemakkelijker en daggeld, dat op Maandag en Dinsdag 3½—4½ pCt. noteerde, deed gedurende het verdere verloop van de week 2½—3½ pCt.; de vraag naar 7-d. geld was zeer levendig; het meerendeel vond hernieuwing tegen 3 pCt., doch voor nieuwe leeningen tot na het einde van de maand, werd 4 pCt. en meer betaald.

Vrij algemeen verwacht men een verlaging van de Bankrate in het begin van April.

De discontomarkt was zeer stil. Bankaccepten levering April werden gevraagd tegen 3 pCt., doch afgevers vertoonden slechts matig interesse in dien koers. De disconto's bedroegen 3—3½ pCt. voor alle looptijden.

BIJ DE WIJZIGING DER ARBEIDSWET.

„De crisis in het zakenleven, welke niet veel langer dan twee jaar geleden haar uitgangspunt vond in het land der Rijzende Zon en via de Unie ook in ons Oude Werelddeel vasten voet kreeg, blijft nog steeds met onverminderde hardnekkigheid standhouden.” Aldus vangt in het Ochtendblad van de Nieuwe Rott. Courant van vandaag (19 Maart 1922) de schetser van geld- en fondsenmarkt zijn somber beeld van de zakenwereld aan. Hij schetst verder de ontreding als gevolg van de algemeene verarming, die de wereldoorlog heeft gebracht, laat ons 468.000 stilstaande goederenwagens op de Amerikaanse spoorwegen zien en wijst naar een wedijver in misère op de rijst-, katoen- en ijzermarkt. Op de keerzijde vermeldt het-

zelfde blad de toenemende stagnatie in de industrie van Tsjecho-Slowakije.

Ik meen niet verkeerd te doen met aan een bespreking der Arbeidswetwijziging deze zakelijke mededeelingen te laten voorafgaan, omdat de goê-gemeente nog altijd een gramfoonplaat te hooren krijgt, waarop in elken ommeegang ten minste éénmaal getetterd wordt, dat de achturedag, speciaal de Nederlandsche Arbeidswet 1919, de hoofdoorzaak der malaise is.

In dezelfde collectie is een plaat, die almaardoor herhaalt, dat in Duitschland zooveel langer en vrijer gewerkt wordt dan in het Pruisen bewesten de lijn Vaals-Delfzijl. Op een illustratie wordt daarbij de Duitse industrie verschoon gehouden achter Potemkingevels van Hollandsch papier en het remedie tegen alle ellende in Nederland is gereed. Nu kan er wel een commissie van vijf, waarbij slechts één ambtenaar, in Duitschland poolshoogte gaan nemen en unaniem tot de conclusie komen, dat daar niet langer gewerkt wordt dan hier, de gramfoon draait door. En al heeft het leeggeoorloogde Duitschland bij voortduring een negatieve handelsbalans, al is zijn uitvoer nog lang niet op het peil van vóór den oorlog, al is de prestatie per arbeider, ondanks technische verbeteringen, nog veel lager dan weleer, al zijn omvangrijke en scherpe arbeidsconflicten daar aan de orde van den dag, toch heet de Duitse industrie de bron onzer malaise en is de Arbeidswet de meest medeplichtige.

De kern der lezers van dit weekblad zal alles wel in juister proporties zien, zoodat ik wel kan volstaan met deze korte aanduiding van de stemming, waarin velen de Arbeidswet en ook de nu voorgestelde wijzigingen zien.

Die wijzigingen zijn niet wereldschokkend. Voor een deel zijn zij vereenvoudigingen, die mogelijk zijn geworden, doordat het bedrijfsleven zich is gaan inrichten naar een regeling, waar het aanvankelijk nog toe gedwongen moest worden. Voor een ander deel strekken zij tot het wegnemen van aan den dag getreden fouten of noodeloos knellende en omslachtige regelingen. Voor weer een ander deel beoogen zij het zich aanpassen bij nieuwe toestanden.

Wij zullen achtereenvolgens stilstaan bij:

- a. de 48-urige arbeidsweek,
- b. de verschuiving van de 2500 uren per jaar bij onderling overleg,
- c. de vergunningen voor overwerk,
- d. de broodbakkerij,
- e. den kinderarbeid (straathandel), en
- f. diverse kleinigheden,

en veronderstellen daarbij bij den lezer eenige kennis van de tegenwoordige Arbeidswet en haar praktijk.

a. *De 48-urige werkweek.*

Toen in 1918 de wet werd beloofd en in 1919 het voorstel werd ingediend en gretig aangenomen, waren een achturedag en de vrije Zaterdagmiddag internationale normen voor den arbeidsduur. In verschillende landen, met name Engeland en Duitschland, werkten en werken ook nu nog belangrijke industrieën 44 à 47 uur per week. De eerste Arbeidsconferentie van Washington was nog niet gehouden. Minister Aalberse rekende met de mogelijkheid, dat de regelingen in het buitenland het onmogelijk zouden maken zoo ver te blijven gaan, nam daarom overgangsbepalingen in zijn ontwerp op (artt. 26 en 27) en verzekerde, dat hij niet zou schromen voorstellen tot wijziging in te dienen, zoodra zou blijken, dat minder ver gaande buitenlandsche regelingen dat geraden deden zijn. Van die overgangsbepalingen is ruim gebruik gemaakt; alle belangrijke export-industrieën (textiel, metaal, enz.) hebben 48 uur of langer gewerkt (glas 51 uur, aardewerk 50 uur, manden 55 uur, vlas 50 uur), terwijl om andere redenen steenfabrieken 55 uur, veenderijen 55 uur, wasscherijen 50 uur, zuivel-fabrieken 55 uur, slagerijen 55 daarna 50 uur gewerkt hebben, om niet uit te weiden over de vele minder belangrijke afwijkingen. Alle beweringen over de

gevolgen, die de drie uur minder voor Nederland al gehad hebben, berusten dus grootendeels op fantasie. Men heeft zelfs al uitgerekend, hoeveel miljoenen uren hierdoor in Nederland al verloren zijn gegaan.

Inmiddels is, mede ten gevolge der weliswaar niet geratificeerde overeenkomst van Washington, internationaal de 48-urige week vrijwel regel geworden. De toenemende malaise gedooft niet, dat de productie hier duurder is, dan in andere landen. Nu zou dus wel met gebruikmaking der overgangsbepalingen, desnoods met de bepaling voor bijzondere omstandigheden (art. 28) voortzetting en uitbreiding gegeven kunnen worden aan de overwerkvergunningen, maar dat kost veel papier en moeite (dus geld), belemmert nuttiger arbeid aan ambtenaren, leidt tot klachten over begunstiging, enz., terwijl wel vaststaat, dat in de landen, waarmede wij te rekenen hebben, de wetten de 48 uur als beginsel zullen aanvaarden of handhaven, tenzij de nood dwingt tot verlenging. Dat voor een blijvende regeling geen onderscheid gemaakt kan worden tusschen industrieën, die voor binnenlandsch verbruik en dezulke, die voor de wereldmarkt werken, spreekt vanzelf. De prijs der arbeidskracht is voor de export-nijverheid een belangrijke factor en die prijs hangt voor een groot deel af van de prijzen der binnenlands geproduceerde levensmiddelen, woningen en kleren.

Die verlenging der week met 3 uur, waardoor 5 dagen van 8½ uur en een Zaterdag van 5½ uur de meest gebruikte regeling zullen worden, gaat sommigen mog niet ver genoeg. Zij zien alleen heil in een verlenging tot ten minste 55 uur, met veel vrijheid om verder te gaan. Daarbij wordt dikwijls naar het buitenland verwezen en worden mislukte pogingen om de wet daar ingetrokken of verzwakt te krijgen, voorgesteld als evenzoo vele prijsgevingen van den achturedag.

Ik wil bij deze gelegenheid geen plaatsruimte gebruiken voor een verhandeling over de ethische, hygiënische, maatschappelijke en andere voordeelen van den 8-uredag, ofschoon die voor mij beslissende waarde hebben, doch alleen letten op de economische overwegingen van die overvragers. Ik meen dan zeer snel te kunnen afrekenen met diegenen onder hen, die alleen langer arbeidsdag wenschen om een voorsprong op het buitenland te krijgen. Zoowel het internationaal fatsoen, als de internationale arbeidersbeweging (niet als contrast bedoeld!) maken het practisch onmogelijk, dat thans Nederland langer zal gaan werken dan andere landen, en, gaat men over de geheele lijn 1 of 2 uur langer werken, dan is de oude verhouding hersteld en de voorsprong tot niets geslonken.

Ernstiger aandacht verdienen de uitingen van hen, die waarschuwen, dat de steeds toenemende verarming, gevolg van stilstand van een groot deel der voortbrenging door de stagnatie in het wereldverkeer, zal noodzaken tot verlenging van den arbeidsdag ten einde een draaglijk levenspeil voor allen te handhaven.

Hier stuiten wij op twee vragen. De eerste is: zal niet eindelijk de gids opstaan, die den verdwaalden machthebbers den weg wijst naar een ordening, die ten spoedigste alle productieve krachten meer gelegenheid biedt tot werken? De tweede is: zullen de arbeiders in massa zich schikken in het afstaan van eens verkregen rechten, zoolang zij niet de overtuiging hebben, dat dat het eenige middel is, om zich en hun medemenschen voor ondergang te behoeden? Zelfs wanneer de wereldbalans aldus is of wordt, zal het moeilijk zijn de groote meerderheid der arbeiders daarvan te overtuigen, zoolang zij allerwege verkwisting zien en vele ondernemers zich laten leiden door al of niet verborgen motieven, die voor iedere tegemoetkoming bovenmenselijke kracht eischen. Is werkelijk langer arbeid noodig, dan zal de economische noodzakelijkheid dien op den duur toch brengen, maar hoe? De jongste geschiedenis leert ons, dat welva-

rende, beschaafde landen bliksemsnel in het diepste verval komen, ook door inwendigen strijd; het eerst de meest autocratische. Stukgebeukte wrakken liggen op het strand, als bakens voor de schepen, die nog drijvende zijn. Ook voor ons is dat een waarschuwing, en een zeer dringende, om door overleg en vertrouwen te komen tot een samenwerking, die onder doelbewuste, krachtige leiding de onheilen afwendt. Daartoe is voorzeker ook noodig, dat de regeering op de bres blijft staan voor het verdedigen van alle aanvallen op hetgeen als sociale voorzorg is tot stand gekomen. Alleen grootere belangen mogen haar daarvan iets doen prijsgeven.

Men kan alleen verwachten, dat bij gebleken noodzakelijkheid zonder veel onheilen tot regelmatige verlenging van den arbeidsdag zal worden overgegaan als niet te voren minder fraaie motieven tot onnoodige aanslagen op de arbeidsvoorwaarden hebben gedreven.

Wie weet hoe spoedig een der vele internationale conferenties dit onderwerp behandelt? Doch dat kan alleen vrucht dragen als de vertegenwoordigers der arbeiders daarbij mogen meespreken en dan zullen zij wel moeten eischen, dat de vruchten van dien langeren arbeid werkelijk het algemeen ten goede komen.

Dwingt de nood ertoe in de richting van langer arbeidsdag te gaan en wordt daartoe de weg niet in volledige samenwerking gebaad, dan is de kans groot op het kantelen van den wagen of het wegzakken in het moeras. De regeering moet ook dan de leiding houden en desnoods tegen den wil der machtigste partij den juisten kant uitsturen, maar de weg is dan lang en vol gevaren en ellende. Alle leidende personen, niet het minst de leiders der arbeiders, hebben daarom een groote verantwoordelijkheid.

Voorloopig wordt de kwestie in ons eigen land, weldra in het parlement besproken. Nu kan nog niemand verzekeren, dat een 10-urige werkdag het internationaal verkeer zal herstellen en daarom mag het groote belang, dat de 8-urendag voor de arbeiders heeft, niet worden prijs gegeven en wordt niet verder gegaan dan noodig is om met de concurrerende landen op één lijn te komen.

b. De verschuiving van de 2500 uren per jaar bij onderling overleg.

Bij de behandeling der Arbeidswet 1919 gingen stemmen op om de detailregeling en kleine afwijkingen over te laten aan het bedrijf zelf. Minister Aalberse heeft toen te verstaan gegeven, dat hij met volle overtuiging die richting uit wilde, doch den tijd daar nog niet rijp voor achtte. Nu de 8-urendag in de zeden is doorgedrongen en in toenemende mate afwijkende regelingen na overleg met vertegenwoordigers van arbeiders en werkgevers tot stand komen, acht de Minister het mogelijk zijn wensch te volgen en een zekere vrijheid te laten om bij het behoud van den gemiddelden 8-urendag de verdeeling van die 2500 uren over verschillende deelen van het jaar, de uren van aanvang en einde (dus ook het werken in 2 of 3 ploegen) en den wekelijkschen rusttijd in onderling overleg (onder nadere ministerieele goedkeuring) te regelen. Overschrijding van het jaarmaximum is zonder ministerieele vergunning op grond van bijzondere omstandigheden of oopenhooping van werkzaamheden daarbij niet geoorloofd.

Het overleg zal als regel plaats hebben tusschen landelijke organisaties van beide partijen. Alleen op die wijze wordt voorkomen, dat tegen den wensch van de overige arbeiders of ondernemers in een bedrijf een regeling wordt gemaakt, geldend voor één of enkele ondernemingen, die voor de overige belanghebbenden nadeelig zou kunnen zijn.

Het kan voorkomen, dat alleen plaatselijke belangen invloed van zoodanige overeenkomst ondervinden, in welk geval het niet noodzakelijk is de landelijke bonden te hooren.

Ook kan het voorkomen, dat van een industrie slechts één of enkele ondernemingen bestaan en er

daardoor geen organisatie van werkgevers is. Dan kan „een behoorlijke vertegenwoordiging” volstaan.

c. De vergunningen voor overwerk.

Het instituut der overwerkvergunningen is nog altijd niet het troetelkind van werkgevers en arbeiders en al evenmin van de arbeidsinspectie. Toch is het onmisbaar en vormt het een der bestaansvoorwaarden van de wettelijke arbeidsduurbeperving. Wel moet er naar gestreefd worden het tot het noodzakelijkste te beperken en de procedure zoo eenvoudig mogelijk te maken.

Naar aanleiding van het rapport der in Duitschland onderzoekende commissie is de verzuchting geslaakt, dat men er daar zooveel minder last van heeft. Die indruk heeft geheel uiteenlopende oorzaken. In de eerste plaats is ginds de arbeidersorganisatie zóó sterk, dat van werkgeverszijde veel minder pogingen worden gedaan om over te werken. In de tweede plaats maakt het bestaan der ondernemingsraden (Betriebsräte) het mogelijk veel over te laten aan het overleg tusschen belanghebbenden, waarop de inspectie gewoonlijk haar goedkeuring geeft.¹⁾ In de derde plaats wordt er net als hier nog wel eens gezondigd. In de vierde plaats wordt voor overwerk altijd een toeslag betaald, zoodat er eenige waarborg bestaat, dat niet zonder klemmende redenen wordt overwerkt. En eindelijk laat men er oogluikend eenige afwijkingen toe, die bij ons behoorlijk wettelijk gereeld zijn in het Werktijdenbesluit of in het Overmachtsartikel (art. 83, 6de lid).

De nu voorgestelde wijzigingen beoogen alle een vereenvoudiging. Onder *b.* is hierboven de meest principieele reeds afzonderlijk behandeld. Deze eerste poging om de uitvoering van den ambtenaar over te brengen naar het bedrijf, legt in de kiem voor de autonomie. De ontwikkeling daarvan hangt geheel af van de mentaliteit bij de georganiseerde werkgevers en arbeiders. Zoolang vrijheid dreigt te leiden tot ongebondenheid, dat wil in dit geval zeggen, tot het loslaten van de grondslagen der wet, is ontwapening niet mogelijk. In dien tusschentijd moet de aan de overwerkvergunningen te besteden arbeid zooveel mogelijk beperkt worden. Daartoe strekt het voorstel om bedrijfsgewijs bij ministerieele beschikking in de Staatscourant algemeene vergunningen te verlenen (b.v. voor St. Nicolaasdrukke, voor seizoenbedrijven). Hetzelfde doel heeft het voorstel om de bevoegdheid der districtshoofden uit te breiden door den maximumduur hunner vergunningen van 6 op 14 dagen te brengen. Papier- en arbeidsbesparing wordt tevens bereikt door voor de langdurige vergunningen niet langer een ministerieele machtiging voor te schrijven, doch de bevoegdheid daartoe aan den Directeur-Generaal van den Arbeid op te dragen. Tegen al deze beschikkingen kan de werkgever en kunnen de arbeidersvakverenigingen bij den Minister in beroep komen.

Veel vereenvoudiging voor bedrijf en inspectie zou nog verkregen kunnen worden door toe te staan, dat iedere onderneming zonder vergunning en zonder formaliteiten een bepaald aantal uren per jaar zou mogen overwerken. Helaas kan dat niet of nog niet. Het zou de contróle, die op een zeer groot deel der ondernemingen zeer noodig is, vrijwel illusoir maken. Andere werkgevers zouden eenvoudig, die 100 of 200 uren bij de 2500 optellen en dan even hard jermieeren over het knellen van het keurslijf maat 2700, als ze het nu doen over het kleinere nummer.

Wel geeft art. 29 met zijn couponboekjes voor 24 dagen per jaar reeds aan vele werkgevers een groote mate van vrijheid. Ook wordt meer en meer voor fabrieken, die uit hoofde van dikwijls noodzakelijke plotselinge productieverhooging in enkele afdelingen af en toe moeten laten overwerken (ook wel voortdu-

¹⁾ De Saksische Minister van Arbeid heeft de arbeidsinspectie opgedragen om, ook nadat de ondernemingsraad gunstig geadviseerd heeft over een aanvraag om overwerk, steeds nog de vakvereniging te hooren.

rend bij afwisseling door verschillende groepen uit hun personeel), met gebruikmaking van art. 28 toegestaan, zulks in beperkte mate te doen. Een behoorlijke boekhouding laat achteraf zien of de aangegeven grenzen niet zijn overschreden. De wet is soepel genoeg en de arbeidsinspectie heeft er zeker belang bij haar op dit punt soepel toe te passen, doch zij kan dat helaas nog niet in vele gevallen doen, omdat meer dan één werkgever uitsluitend streeft naar meer uren voor zooveel mogelijk arbeiders.

Een stap in de richting van meer vrijheid zou gezet kunnen worden, indien algemeen in de groote fabrieken ondernemingsraden bestonden, zij het ook in den embryonalen vorm der kernen of personeelverenigingen, die we in anderhalve fabriek reeds kennen. Wanneer in deze instellingen inderdaad de wensch der arbeiders tot uiting komt, zouden kleine afwijkingen, die van geen invloed op het bedrijf buiten de betrokken onderneming kunnen zijn, aan het overleg tusschen werkgever en personeelvertegenwoordiging kunnen worden overgelaten.

Zonder thans uit te weiden over de zeer belangwekkende ervaringen met het in snelle ontwikkeling zijnde ondernemingsradenstelsel in de Centrale landen, wil ik deze mogelijkheid van een der toepassingen ervan even aanstippen, maar moet er dadelijk bij zeggen, dat onder de Nederlandsche industrieelen, vooral die van den tweeden en derden rang, het instituut meer verzet dan erkenning ontmoet. De vakbeweging staat er in Duitschland en Oostenrijk veel belangstellender tegenover dan weleer ten aanzien der organisatiebestrijdende kernen het geval placht te zijn.

Voor het overwerk is de praktische betekenis ten onzent thans, dat om tot een beperkte wettelijk erkende medezeggenschap te komen, eerst, hetzij door natuurlijke groei, hetzij door wettelijke regeling (van organisatie en bevoegdheden) de ondernemingsraden op eenigszins vaste grondslagen moeten berusten.

d. De broodbakkerijen.

Afschaffing van nachtarbeid en het versche ontbijtbrood zijn twee zaken, die niet met elkaar harmonieeren. Drie kwart der moeilijkheden in het bakkersbedrijf zijn voortgevloeid uit den wensch naar versche ontbijtbrood (enkele gemeenten, o.a. den Haag en Schiedam hebben een verkoopverbod voor 10 of 9 uur). Groote bedrijven hebben tonnen uitgegeven om hun capaciteit zoo hoog op te voeren, dat zij in enkele uren een groot deel hunner productie klaar konden krijgen. Kleine bedrijven ontdoken gemakkelijker de wet en boden onbegrijpelijk kort na 6 uur hun versche waar aan. Het publiek blijft versche brood vragen en het bedrijf kan daaraan zoo vroeg in den morgen niet voldoen, zonder te vervallen in een zeer oneconomische productie, die bovendien door overhaasting de kwaliteit van het brood benadeelt. Als lapmiddel werden in afwachting der wetswijziging voor groote en middelgroote bedrijven vergunningen voor vóórarbeid en voor nachtarbeid verleend, waarbij het zeer moeilijk is niet in onbillijkheden te vervallen; doch ook onthouding zou groote ongelijkheden in de concurrentievoorwaarden als direct gevolg van de wet doen ontstaan.

Is eenmaal het verkoopverbod vóór 10 uur van kracht, dan zijn bijna alle bezwaren, waarover het meest en vaak terecht geklaagd wordt, opgeheven. Een bakker heeft dan voor zijn grootste drukte 4 à 6 volle productieuren (met den vóórarbeid nog 1 of 2 uur meer). Blijkt deze regeling op den duur te voldoen en eischt zij niet veel controle, dan kunnen verdere verruimingen worden overwogen, zooals herstel van de vrijheid van den werkgever om in den nacht te werken en vrijheid voor alle bakkerijen om een gezet een week in de drie weken vóór 5 of 6 uur te laten beginnen. Het bakkersbedrijf heeft dan zijn uitzonderingspositie verloren, die uitsluitend geschapen is ter wille van het versche ontbijtbrood.

Het is ongetwijfeld onaangenaam, vooral in een groote stad, om des nachts te 3 of 5 uur te moeten

beginnen, doch het zal maar één week in drie of zes weken noodig zijn en de man heeft den ganschen dag vanaf 10 à 11 uur 's morgens vrij. Wie terugdenkt aan den vroegeren nachtarbeid, week na week en jaar na jaar met 12 à 14 werkuren per dag en 20 à 24 op Zaterdag kan niet al te ernstig blijven als hij nu de pogingen van enkele leiders ziet om dit beetje nachtarbeid in termen, ontleend aan vroegere wantoestanden, te zien afschilderen als een terugdrijven naar de nachtslavernij. Ook aan die zijde schaaft overdrijving.

e. Kinderarbeid.

Een der schadelijkste vormen van kinderarbeid ontglipte steeds aan alle vervolging, nl. de straathandel. Leerschool voor bedelarij en bedrog, wrasdeste kwelling door hardvochtige ouders, bron van zedenbederf, deze en nog erger benamingen zijn terecht aan dit kwaad gegeven. De Arbeidswet, die den zelfstandigen ondernemer, als hij maar geen brood bakt, geheel vrijlaat om voor zijn onderneming te werken, liet dus ook die kinderen ongemoeid, zolang niet te bewijzen was, dat zij voor anderen werkten. Het voorstel luidt, dat de ouders voortaan aansprakelijk zullen zijn en dat zij strafbaar zijn als zij een waarschuwing van het districtshoofd der arbeidsinspectie hebben ontvangen en toch het kind doorgaat met venten.

f. Diverse kleinigheden.

Van deze wetsherziening is gebruik gemaakt om hier en daar wat plooiën glad te strijken (Minister de Visser heeft onze parlementaire taal met deze bloem verrijkt). Ik stip daarvan alleen enkele meer belangrijke plaatsen aan, en wel:

een verruiming ten aanzien der bewakingsdiensten o.a. in artt. 22 en 25;

grooter lenigheid voor de regeling van den werktijd in bemalingsinrichtingen, in art. 25;

enkele dagen van 14 uur vóór feestdagen in bankbakkerijen en bloemenbinderijen in art. 25;

minder beperking van nachtarbeid in enkele bedrijven in art. 25, derde lid;

hetzelfde voor werkzaamheden annex aan de vischerij in art. 25 vierde lid;

vergemakkelijking van reparatiewerk op Zaterdagmiddag in art. 25 vijfde lid;

verschuiving zonder overschrijding van het weekmaximum ook voor jeugdige personen beneden 16 jaar in art. 28 tweede lid;

delegatie van administratieve verplichtingen op opzichthoudend personeel in art. 29;

vermindering van het aantal vrije Zondagen per jaar voor hotel- en koffiehuispersoneel van 26 op 17 in art. 62;

meer vrijstellingsmogelijkheid van administratieve bepalingen in art. 68.

C. J. P. ZAALBERG.

DE NIEUWE KOERS DER ECONOMISCHE POLITIEK VAN SOWJET-RUSLAND. ¹⁾

Nauwer nog dan anders reeds het geval is bij de hedendaagsche staten, zijn de buiten- en binnenlandse politiek van Sowjet-Rusland met elkander verbonden. De brutale poging, de communistische gedachte in Rusland door te voeren, moest noodzakelijk leiden tot propaganda voor de wereldrevolutie als een der sterkste strijdmiddelen tegen reële en ideële bezwaren der kapitalistisch-burgerlijk georganiseerde wereld. Door het uitblijven van de wereldrevolutie te zamen met den nood in Rusland, werd men evenwel gedwongen te trachten door middel van handelsovereenkomsten de isolatie te verbreken om zool niet te komen tot een juridische, dan toch tot een feitelijke erkenning van Sowjet-Rusland. Handelsgeedelegeer-

¹⁾ [De door den heer J. H. Cohen, Stuart in het derde zijner artikelen (zie de Nos. van 18 Jan., 1 Febr. en 23 Febr. jl.) aangeduide maatregelen op het gebied der economische politiek, worden in dit artikel meer uitvoerig vermeld. Zie ook pgn. 558 en 695 van den vorigen jaargang. — Red.]

den waren de eerste vertegenwoordigers van Sowjet-Rusland in den vreemde. „Concessies” was de roep, die weerklonk in Middel- en West-Europa en Amerika en tegelijk voor het eerst onomwonden de onmogelijkheid toefaf van een wederopbouw van Rusland uit eigen kracht; echter zonder dat reeds de noodzakelijke grondslagen aanwezig waren voor samenwerking met een economisch en politiek zoo geheel anders geaarde en georiënteerde wereld. De wassende nood, de honger, het gevaar tot volkomen ineenstorting van hun macht, heeft nu de leiders der bolsjewistische idee ertoe bewogen, het roer te wenden en een koers te kiezen die, naar hun wensch, zal leiden tot het strengste staatskapitalisme, maar misschien ook wel met enkele omwegen naar de burgerlijk privaatkapitalistische haven leidt. Over dezen nieuwen koers en zijn invloed op economisch en handelspolitiek, financieele en arbeidersvraagstukken, zal hier worden gesproken, objectief, ten nauwste aansluitend aan de officieele Sowjet-Russische decreten, bekendmakingen, voorschriften en statistieken en de uitlatingen der bolsjewistische pers.

* * *

De laatste groote maatregel, voortspuitend uit de oude bolsjewistische opvattingen, was de verordening van de Volkscommissariaten voor Arbeid en voor Buitenlandsche Zaken inzake het doen vallen van buitenlanders onder den arbeidsplicht in Sowjet-Rusland (gepubliceerd in het officieele orgaan, de „Iswestija” van 21 April 1921). Dit was een van de gewone inconsequenties van de Russische politiek, vooral kenmerkend en tegenstrijdig, daar zij viel in een tijd, toen de Russisch-Engelsche handelsovereenkomst reeds was afgesloten en het sluiten van een Russisch-Duitsche ¹⁾ voor de deur stond, welke beide voor de in aanmerking komende groepen van buitenlanders zekere eischen ten opzichte van de verzekering van leven, vrijheid en eigendom inhielden of moesten inhouden.

In de binnenlandsche Russische economische politiek treedt echter tezelfder tijd de beginnende ommekeer duidelijk aan den dag. Een dag later publiceerde de „Iswestija” verschillende decreten van den Raad van Volkscommissarissen, welke ter verbetering van den landbouw maatregelen beraamde tot vervanging van de gedwongen afgifte van landbouwproducten door een binnen behoorlijke grenzen gehouden belasting in natura. De gedachte om belastingen in natura te heffen, had reeds vroeger opgeld gedaan en was ook toegepast in voorschriften, nu werd zij als laatste redmiddel tegen de steeds toenemende afhankelijkheid van buitenlandsche hulp opgevat. Reeds den 5en Mei geloofden Kamenow te Moskou en den 14en Mei Kuklin te Petersburg belangrijke resultaten van deze politiek van belastingen in natura te kunnen vaststellen. Er werd ook van andere zijde van een aanzienlijke vergrooting der bezaaide en bebouwde oppervlakte gesproken. Deze juist genoemde maatregel, welke een groot deel van het verkregen product in handen van den arbeider liet, was reeds een indirecte erkenning van het privaateigendom. De ondervinding heeft geleerd, dat de ruïne van den Russischen landbouw eenerzijds en het wantrouwen van de boeren tegen hun kwelgeesten anderzijds, te groot waren geworden, dat de invoering der belasting in natura ook maar eenigszins aan de verwachtingen had kunnen voldoen, niettegenstaande Lenin in een decreet van 28 April de begrippen requisitie en confiscatie liet vastleggen, om de boeren gerust te stellen (verzameling der wetten en voorschriften der R. S. F. S. R. Nr. 29). Nog minder succes had natuurlijk de poging, de arbeiders in de groote steden aan te moedigen tot bebouwing van tuintjes of aan fabrieken toegewezen gronden. Een nieuwe gedachte kwam echter den langzamen terugkeer naar het privaateigendom remmen. Het geloof aan de zaligmakende kracht der organisatie deed de oud-Russische coöperatie-gedachte tot nieuw

leven ontwaken, zoowel in den vorm van consumenten- als producentenverenigingen. Liever wilde de Bolsjewist een deel van zijn macht aan organisaties, die hij vroeger zoo heftig had bestreden, dan aan particulieren afstaan. Op het oogenblik speelt de „Centrosjus”, het Centraal Coöperatief verbond, een zekere rol in Rusland en heeft het recht verkregen, naast de Russische commissies voor den handel in het buitenland enkele vertegenwoordigers voor in- en verkoop in het buitenland te hebben. Dat de zich vormende coöperaties aanvankelijk de verwarring slechts konden doen toenemen en in geen geval tot directe resultaten leidden, sprak vanzelf. De Revolutie had ieder dorp tot een coöperatie gemaakt, maar een van afweer tegen onwelkome indringers, die ook nu nog werkte, maar niet in den geest van de regeering, welke uit de opbrengsten van de bedrijven der coöperaties een groote goederenreserve wilde vormen, die zoowel voor den binnen- als buitenlandschen handel zou kunnen worden gebruikt, maar om de overtollige goederen te verbergen. De politiek van het ruilfonds van goederen was een voortzetting van de politiek der handelsovereenkomsten met het buitenland. Men heeft haar in talrijke artikelen van het officieele economische tijdschrift „Ekonomitscheskaja Shisnj” grondig behandeld en gepropageerd. (Mei 1921).

De nieuwe koers drong ras tot verdere concessies der bolsjewistische leiders. Eenerzijds waren zij tegenover het buitenland verplicht, om ter verlevendiging van den handel en ter betaling van de gegeven orders nu werkelijk met het vormen van goederenvoorraden, en wel aan de Est- en Lettlandsche grens, te beginnen, anderzijds moesten zij zich in het binnenland dientengevolge veel laten zeggen, wat anders ketterij zou zijn geweest. Zoo behandelde een commissie van het commissariaat van Financiën de wederinvoering van het onbeperkte bezit van papiergeld en de oprichting, respectievelijk de vestiging van het bankwezen en Chintschuk kon zich veroorlooven, als voorzitter van het Centraal Coöperatief verbond (Centrosjus), de herleving van de klein- en middenindustrie te bevorderen en wel geheel onafhankelijk van eenigen invloed van den staat.

Inplaats van haar te verijdelen stemde de Raad van Volkscommissarissen, met Lenin aan de spits, bijna direct door een decreet met deze poging in. Het trof zeer gelukkig, dat in het begin van Juni in Moskou tegelijkertijd het coöperatief congres, het congres der Economische Raden en dat der arbeiders vergaderden. Uit de verslagen van deze vergaderingen en de artikelen in de „Ekonomitscheskaja” bleek, dat de Sowjetleiders wel beoogden naast den beperkten vrijen handel in levensmiddelen het bevorderen van de klein- en middenindustrie toe te staan; aan ingrijpende hervormingen op het gebied van de geldpolitiek dacht men evenwel niet, zelfs niet verziende personen als Rykoff, voorzitter van den al-Russischen Economischen Raad en Tomski, leider der arbeiders, die overigens beiden den nieuwen koers voorstonden. „Coöperatie en Staat” was voorloopig het programma. Er kwam zelfs een voorbijgaande terugkeer naar de bolsjewistische idealen tot uitdrukking in den val van Rykoff en in een decreet van den „Raad voor Arbeid en Verdediging” (Lenin) over de collectieve loonsbepaling van arbeiders in groote bedrijven (Ekonomitscheskaja Shisnj, 19 Juni, No. 132). De practijk stoorde zich schier reeds niet meer aan de bolsjewistische bedenkingen. Het verpachten van stilstaande bedrijven door de plaatselijke economische raden nam, zonder dat de opperste economische raad dit tegenwerkte, toe, evenals de herleving van het verzekeringswezen op kleine schaal. Eindelijk trad ook de nieuwe koers officieel duidelijker aan het licht. Allereerst drongen de bolsjewistische handelsdelegaties voor het buitenland aan op inrichting van zelfstandige financieele afdelingen (Russ-Büro, 15 Juli) en daarna volgden drie decreten van den Raad van Volkscommissarissen over de opheffing van de beperkende

¹⁾ [Zie pgn. 558, jaargang 1921. — Red.]

bepalingen in het geldverkeer en het bevorderen van bankzaken, als deposito's en overschrijvingen (Iswestija van het alrussische centrale uitvoeringscomité der Sowjetbesluiten, No. 145, 6 Juli). Ten tweede over het verpachten van groote bedrijven (Iswest. 10 Juli) en ten derde over de bevordering, van de kleinindustrie (Iswest., 12 Juli). Het financieele decreet is als een zeer bescheiden begin van een financieele wetgeving te beschouwen, terwijl de twee andere in principe reeds de mogelijkheid toegeven van het afwijken van het pachtstelsel en de oprichting van geheel particuliere ondernemingen.

Met vervaarlijke snelheid volgde nu het eene nieuwe decreet het andere op. Na een kort aandringen van de Moskousche Prawda volgden hervormingen bij de handelsdelegaties voor het buitenland, met de mogelijkheid handelsgroepen te vormen tusschen Russen en buitenlanders. Nu volgden snel na elkander einde Juli de volgende binnenlandsche maatregelen: de opheffing van het vrije gebruik van spoorwegen, trams en verlichting, het in eere herstellen van den vrijen handel, het teruggeven van huizen aan hun vroegere eigenaars in den vorm van een zeer ruime pachtvereenkomst, weliswaar onder de bezwarende voorwaarde, dat de moodige herstellingen moesten worden aangebracht. Hoewel op deze welgemeende bepalingen verstandige voorschriften voor de uitvoering volgden tegelijk met herziening der rechtspraakbeperkingen van de bevoegdheid der Tsche-Ka (buitengewone commissie tot bestrijding der contra-revolutie) en opheffing der revolutie-krijgsraden, leed hun gunstige uitwerking toch schipbruk, deels ten gevolge van de algemeene ruïne, deels ten gevolge van de absolute onbekwaamheid der plaatselijke Sowjets en deels ten gevolge van de snelle opeenvolging der maatregelen. De „Prawda”, het orgaan van de communistische partij in Rusland, was tegen den nieuwen koers, terwijl de „Iswestija”, het orgaan van het alrussische centrale uitvoeringscomité en de „Ekonomitscheskaja Shisnj” er vóór waren. Dit laatste blad is het orgaan van het centrale economische bestuur in Rusland. Noch de belasting in natura, noch het werk van de coöperaties, het vormen van goederfondsen of het verlenen van concessies en het instellen der verpachtingen, hadden het gewenschte resultaat of leidden tot ingrijpende gebeurtenissen. Hoewel Augustus nog decreten bracht over het vrijlaten van grondbezit in de steden, het tegengaan van omkooprij en het toelaten van kleine bankzaken, bleek toch uit uitingen van Krassin, dat men niettegenstaande de nieuwe richting niet al te ver van de bolsjewistische ideeën wilde afwijken en men er b.v. niet aan dacht de nationalisatie van den handel met het buitenland, het transportwezen en de belangrijkste grootindustrieën prijs te geven. Integendeel, door de oprichting van een Tsche-Ka voor den uitvoerhandel, volgde eerder een teruggaan op den ouden weg. Toen kwam de hongerkatastrofe, officieel voor het eerst bevestigd in het decreet, hetwelk de opheffing bepaalde van de vrije levensmiddelenrantsoenen voor arbeiders. De hierbij aansluitende ontwikkeling, welke niet te volgen is, indien men het voorspel sedert Mei 1921 niet kent, zal in een tweede artikel behandeld worden. Zij belooft den Russischen Staat weder rijp te maken tot aansluiting bij de overige wereldmachten.

Dr. J. STRUNZ.

MEDEZEGGENSCHAP.

II.

De heer A. H. baron v. Hardenbroek van Ammers-tol schrijft ons:

Thans mijn betoog voortzettende naar aanleiding der vier artikelen van den heer Smeenk onder bovenstaand hoofd eerder in dit tijdschrift gepubliceerd, het volgende:

Ik weet uiteraard niet aan welke bedrijven (behoudens dan een vrij duidelijke uitzondering, waarover

straks) de heer Smeenk heeft gedacht bij zijn opstellen en ik moet aannemen uit den ganschen inhoud, dat hij ook niet grondig heeft kennis gemaakt in *werkelijkheid* met technische, commercieele, financieele leiding, noch met praktische dagelijksche leiding of zelfs medewerkers persoonlijk naast leiding in eenig kleiner bedrijf, dan wel of hij zelf ooit verantwoordelijk, regelmatig toezicht van begin tot einde van den arbeidsdag ergens uitoefende.

Vermoedelijk is dit alles dan ook niet het geval, daar hij anders niet zoo zoude *kunnen* schrijven.

Wellicht heeft dus geen enkel bedrijf en geen enkele ervaring voorgezeten bij het neerschrijven van algemeenheden en juist dit alles is zoo bedenkelijk.

Zooveel als de heer Smeenk thans doet en ook staande buiten de bedrijven, waarvan ook eerder in dit tijdschrift uitingen voorkwamen, schermen tegenwoordig met verbeterde arbeidsmethoden, meer intensieve produktie en dergelijke gemeenplaatsen.

Het slot is dan, dat de medezeggenschap de heelmeester is tegen alle zulke (vermeende) kwalen. Intusschen wordt daarbij over het hoofd gezien of schijnt men niet te weten, dat juist in de industrieën, de fabrieken, die het meest fabriekmatig zijn en waarop men speciaal het oog heeft, de outillage en daardoor de werkmethode het volmaakte zeer nabij komen en de machines den gang aangeven, die reeds op het uiterste is ingesteld.

Waar gesproken wordt van opnemen van een paar arbeidersvertegenwoordigers in de directie en/of den raad van commissarissen, is blijkbaar aan eenig zeer groot bedrijf gedacht. Zonderling schijnt mij de gedachtingang hier „ontwikkelde” arbeiders in de directie om daar eens te vertellen tot in details hoe het wel moet, terwijl even verder volgt, dat „verstandige” commissarissen steeds der directie zooveel mogelijk in de dagelijksche leiding de vrije hand laten.

De taak van fabrikant wordt overigens blijkbaar wel als zeer eenvoudig ingedacht. Hoe kan men toch in ernst meenen, dat willekeurige arbeiders in elke fabriek (desnoods zoogenaamde ontwikkelde) in staat zijn, de gansche gestie en leiding van een bedrijf in *alles* te overzien?

Degenen onder arbeiders, die dit kunnen, zijn als arbeiders niet op hun plaats en brengen het, mits zij de noodige energie en verdere eigenschappen hebben, ook verder, en zij, die het niet kunnen, zijn natuurlijk — laat staan andere redenen, waarover straks — zelfs als „aanshangsel” der directie, zooveel te meer dus als zoo iets van super-directie, niet op hun plaats. Een directie en een arbeider zijn werkelijk nog uit ander hout gesneden.

Wie dit niet beseft en het anders denkt, toont van de werkelijkheid niet af te weten en dan is het bezwaarlijk voor dezulken dit duidelijk te maken.

Van den heer Smeenk had intusschen meerdere uitwerking mogen worden verwacht van hetgeen die arbeiders in zijn bedrijfsorganisatie wel precies in de directie zouden doen, in welke gepreciseerde verhouding zij daar wel zouden zitten, gedurende hoeveel uren per dag of per week; hoe hun belooning wordt gedacht; of zij telkens vervangen worden door anderen en of de diensturen als super-directie worden afgewisseld door uren als arbeider aan eenige machine of in sjouwwerk.

Meerdere toelichting ware toch minstens bij het neerschrijven van zulke ingrijpende dingen geen luxe geweest.

Natuurlijk wordt ook het universeele remedie: openlegging van de bedrijfsrekening, der „boeken op straat” enz. aangegeven als *recht* van den arbeider en niet alleen zullen zijn vertrouwensmannen mede-oordeelen in elk bedrijf, maar zijn vakvereniging-leiders zullen eerst oordeelen over den geheelen bedrijfstak. Wanneer aan de arbeiders maar duidelijk is, dat het bedrijf of de bedrijfstak niet meer kan dragen, dan zullen zij wel medegaan met zich offers te getroosten van minder loon, dit ingevolge meerdere ontwikkeling.

Nu, de bekende kwestie aan de mijnen, alwaar door

de vakvereenigingen wordt aangedrongen op minder afschrijven zelfs juist van al hetgeen in crisistijd uiteraard *veel te duur* werd daargesteld en waarvoor extra-afschrijven zelfs bijzonder noodig is, toont wel dat van het inzicht over de noodzakelijkheid van reserveeren en afschrijven, waarvan die artikelen zoo hoog opgeven, alleen maar iets bestaat in het rijk van fantasia des heeren Smeenk.

Hoe stelt hij zich trouwens voor, dat arbeiders maar zouden blijven in bepaalde bedrijven of bedrijfstakken waarin zij zijn, wanneer daár — zelfs te zamen met hen en na overtuiging uit de boeken — minder loon kan worden uitbetaald dan elders in hetzelfde of in een ander bedrijf, wat daar met hun klassegenooten eveneens uitgemaakt wordt? Het zou ook waarlijk te veel van hen gevraagd zijn.

Het voortdurend verloop van personeel overal, is daar om te bewijzen, dat niet alleen bij kleine verschillen in loon maar zelfs zonder verschillen voortdurend wisseling van personeel plaats heeft; waak alleen om maar eens te verwisselen.

Het komt mij overigens voor, gezien eenige uitdrukkingen en redeneeringen, dat schrijver althans wel heeft gedacht aan het typografenvak, waarvan hij allicht, door zijn werkkring, iets in de werkelijkheid zag en mij dunkt, dat de ervaringen daar opgedaan met medezeggenschap gepaard aan een collectief-contract en prijsbepalingen van het produkt, dan ook juist reden hadden moeten zijn voor hem om zijn theorieën *niet* te schrijven. Hetgeen toch het heden te zien geeft in dat vak, is afdoende om de onhoudbaarheid van de wenschen des heeren Smeenk aan te toonen, waarbij ik mij ontslagen mag rekenen van verdere uitwerking, waar de pers nog voortdurend meldingen over dat vak doet.

Bij al het theoretiseeren over bedrijven en derzelve leiding schijnt het wel, dat de outsiders meenen, dat alles geschiedt naar vaste regels en zoo ongeveer als kamraden ineengrijpt, zoodat men maar het geheel aan den gang heeft te brengen om het als een uurwerk te laten afloopen.

Juist niets is echter minder waar, omdat per saldo het commercieele (als men wil algemeen-economische) element overheerscht en steeds daardoor verrassingen optreden.

Nu is juist het medepraten over het commercieele element volstrekt onmogelijk te aanvaarden en natuurlijk is de eisch, de zaken op straat te brengen door overlegging van boeken e.d. daarbij aansluitende, evenzeer onaannemelijk. Het heeft bovendien geen zin.

Boeken en bescheiden kunnen iets aantoonen aangaande het verleden; de oogenblikkelijke toestand en de toekomst baseeren zich op *berekening* slechts min of meer gestaafd door gegevens in de practijk verkregen en uit boeken (administratie) te halen. Het eindresultaat van een gansch jaar kan eerst de werkelijke uitkomst over dat *afgelopen* jaar aantoonen. Maar ook berekeningen kan en mag men niet tegenover derden op straat brengen tot in de bijzonderheden.

Hoe de heer Smeenk zich eigenlijk een directie voorstelt, benevens den tijd, die het lid of de leden daarvan ter beschikking hebben om naast de veelal zorgvolle taak daarvan een groot deel te besteden aan praten met derden over alles wat tot haar werkkring behoort, is niet zeer duidelijk. De algemeene klacht is juist, dat veel te veel tijd thans reeds moet worden besteed aan nagaan en stellingnemen ten opzichte van allerlei invloeden van buitenaf, hetzij door een lawine van ingrijpende wetten of wel voortdurende personeelkwesties, waardoor de directie vaak veel te veel van haar *eigenlijke* taak wordt afgehouden.

Vergeeten wordt ook, dat diverse bedrijven een gansch verschillende dirigerenden en daarin mede-werkenden staf eischen; en dat bijv. het intellectueel arbeidende personeel bij een machinefabriek of een textielabriek in aantal, vorming, werking en taak ten opzichte van het produkt, hemelsbreede verschillen heeft.

Dan staan een groot-bedrijf, middelgroot, middel-

en klein-bedrijf, wat leiding en tegelijk in details medewerken betreft, in gansch verschillende omstandigheden, bovendien varieerend met het produkt dat wordt gefabriceerd.

Zeer vele bedrijven zouden zelfs alleen, wegens kosten van meerder personeel in de directie, dusdanig tijd — dus geld — kostend medegepraat niet kunnen dragen, nog daargelaten dat het gansch geen zin heeft.

Wanneer iets niet naar vaste regelen geschiedt en ook niet geschieden kan, dan is het juist de commercieele leiding, de in- en verkoop.

Er is vaak geen andere aanleiding dan een zeker gevoel — en elk koopman en fabrikant zal het mij nazeggen —, die een daad doet verrichten. Het is veelal zoo subtiel, wat men moet doen of laten, dat praten onder compagnons al te veel is. Men ziet dan ook splitsing van werk, inkoop door een, verkoop door een — in groter zaken door meer, maar dan weer gesplitst om uit elkaars werk te blijven — en waar dit niet wordt gedaan, doch werk ineenloopt, volgen kwesties, zelfs onder vader en zoons, broeders, compagnons of directeuren, waarvan voorbeelden te over zijn. En dan zoude er nog „medegepraat” moeten zijn door vakvereenigingleiders in den bedrijfstak en arbeiders in de bedrijven, terwijl beslissingen van groote betekenis herhaaldelijk *à la minute* moeten plaats hebben!

Wat dus gewenscht wordt is practisch onmogelijk maar bovendien volstrekt verwerpelijk op andere gronden, waarover nader.

Men kan ook niet voor elke commercieele daad het hoe en waarom vooraf en precies aangeven. Laat staan deze achteraf — met nadere kennis — juist beoordeelen.

Wie niet in het zakenleven is ingegroeid beseft mogelijk dit alles niet en dan moge het ter verontschuldiging strekken van al het verkeerde, mogelijk wel eens goed gemeende medegedokter aan het bedrijfsleven tegenwoordig; het is desniettemin een vaststaand feit, dat onverantwoordelijk medegepraat hetzij van ambtenaren (alregelende arbeidsinspectie) hetzij van arbeiders of derzelve leiders, alleen vermoorden der bedrijven tengevolge kan hebben.

Bij zijn redeneeringen ziet de heer Smeenk nog over het hoofd, dat de meeste bedrijven „skilled” en „unskilled” arbeiders hebben en vele nagenoeg alleen arbeiders van de laatste soort, zonder bijzondere vak-kennis.

Het is dus onjuist te spreken zoo algemeen van *bedrijfstak*, waaruit zoude volgen, dat algemeen een bepaald soort menschen overal in gelijksoortige bedrijven alleen onderkomen vindt.

Gelijksoortige bedrijven, in diverse deelen des lands¹⁾ gelegen, werken vaak onder gansch andere verhoudingen, bijv. reeds door vrachtverschillen in aanvoer van grond- en brandstoffen en afvoer van produkten en ook weer hier groote differentieering door den aard der grondstoffen en produkten, namelijk volume en gewichten daarvan, benevens waarde, waardoor vrachten van meer of minder ingrijpende betekenis worden.

Maar ook heeft het loon te maken met plaatselijke omstandigheden, die van invloed zijn op den levensstandaard en de kosten van het leven en met plaatselijk loon in *andere* bedrijven, wat vooral klemt voor niet-vakarbeiders.

Een chemische fabriek bijv. in Katwijk moet met een loon rekenen, dat in verband staat tot dat van den tuinbouw ter plaatse en dat der visscherij. In aanmerking nemende bovendien regelmatig werk tegenover seizoenarbeid; het loon in die fabriek houdt dus geen verband met dat in een fabriek van denzelfden bedrijfstak bijv. in Amsterdam.

Waar de logica schuilt van het nut eener vakvereeniging van arbeiders bijv. in chemische fabrieken

¹⁾ Ik laat in dit betoog den invloed van het buitenland, die elk kunstmatig binnenlandsch stelsel tot niets reduceert, maar rusten. Internationale-super-bedrijfstak-raden zijn zeker nog meer ondenkbaar.

over het gansche land verdeeld, welke vereeniging zich zal bemoeien met het loon en zoo meer in de branche in het algemeen, ontsnapt mij ten eenenmale.

Ik heb voor bedrijven, over het gansche land verspreid, in de laatste jaren de propagande-makers van landelijke federaties zien werken met papieren, waarop de diverse fabrieken door het hoofdbestuur dier vakvereeniging waren geplaatst en door hen ingedeeld. Wat men verlangde aan loon en bijzondere voorwaarden, bij elke fabriek, was daarop aangegeven; in de bekende taal werden de zegeningen van dit alles den arbeiders aan het verstand gebracht.

Dit is per saldo, ontgaan van alle franje, het ideaal voorgelaten door den heer Smeenk in de uitvoering daarvan.

Men kan dat wat uitbreiden en de federatie-leiders of die van elke vakvereeniging, waarin arbeiders van elke branche moeten worden gewrongen (wellicht dan nog uitgebreid tot een viertal bijv. Christelijk, Roomsch-Katholiek, zoogenaamd Neutraal en Communistisch) zullen over hunne wenschen (eischen) eerst gaan praten met de vereenigingen, waarin werkgevers der branche — ook al hebben zij gansch verschillende belangen — moeten worden samengewrongen en in die vergaderingen zal het „eene noodige” voor den bedrijfstak worden bepaald. Daarna zal een fabrieksraad in elke fabriek, waarvan een paar leden opgenomen worden in de directie, verdere puntjes op de i's zetten aangaande.... *alles*, wat die fabriek betreft.

De productiekosten zouden inmiddels door al die parasiteerende mede-praters en leiders — vrijgestelden —, die toch ook moeten leven en betaald worden en door allen vermorsten tijd en verspilde werkrachten ernstig worden bezwaard, om maar te zwijgen van slijtage aan zenuwen en vermindering van den goeden geest door dit alles.

Mij dunkt overigens, dat de verkeerde wijsheid van allerlei „raden” toch langzamerhand in Duitschland en nog wat sterker in Rusland wel is gebleken en mij is een raadsel, hoe dat medegepraat nog in ernst een onderwerp voor een betoog kan vormen.

Hetzelfde moet ik opmerken aangaande het door den heer Smeenk geprezen, doch volstrekt verwerpelijke ontwerp Arbeidsgeschillenwet, dat op dergelijke wijze de zaken op straat brengt en de wijsheid van onverantwoordelijke derden laat hoogtij vieren.

Het ideaal van den heer Smeenk komt hierop neer, dat het de maatschappelijke verhoudingen omverwerpt; het is van zuiver socialistischen huize. De eigendom wordt daardoor aangetast; de eigenaar of werkelijke leider wordt vervormd tot een soort ahangsel onder hooger toezicht en de handarbeider of feitelijk diens leider wordt gemaakt tot ondernemer... *gaande over het eigendom van een ander.*

Er is nog zoo iets van verantwoordelijkheid voor een zaak; daarbij past absoluut *niet* medezeggenschap van derden, het is onduidbaar.

Het systeem Smeenk bedoelt niet bloot *overleg* over arbeidsvoorwaarden, wat natuurlijk gansch iets anders is, practisch in groot- en kleinbedrijf, feitelijk bestaat en ook nuttig is, terwijl zelfs bespreking van het werk of bepaalde werkzaamheden van groot nut kan zijn. Elk verstandig werkgever zal gaarne wenken en opmerkingen van personeel aanvaarden, zelfs in omstandigheden belooning stellen op goede wenken, kleine vindingen en verbeteringen en dergelijke, doch het zij aan de menschen overgelaten *elk op hun wijze* dusdanig overleg te plegen.

Zoo de wetgever ook naar dit onderwerp de schenkende hand uitsteekt, meenende dat het leven geregeld en van bovenaf gemaakt wordt, zoude hierin slechts vernield kunnen worden op gelijke wijze, als reeds door *schrijftafelwijsheid* in de laatste jaren zoo gruwelijk veel is bedorven.

Intusschen met het woord „medezeggenschap” bedoelt de heer Smeenk niet „overleg” alleen en dan nog beperkt als boven gezegd, benevens bloot tot arbeidsvoorwaarden, het woord omvat *verder strek-*

kend begrip. Ik ben het hiermede volkomen eens en heb dat verdere ook steeds daarin gezien. Men is nu door deze artikelen, welke *in dit opzicht* niets aan duidelijkheid te wenschen laten, ineens *algemeen* ingelicht over de portee van het woord en wie dus alsnog staan op behoud der huidige Maatschappelijke orde, weten nu tevens, dat zij de *medezeggenschap* moeten bannen uit de desiderata waaraan zij kunnen medewerken.

In Engeland munt men vaak uit in nuchterheid en helderheid van economisch en practisch-menschelijk inzicht; onlangs heeft Lloyd George ongeveer gezegd: „Ik ben tot het inzicht gekomen, dat het beter is voor de bedrijven, voor handel en nijverheid, dat de Regeering zich maar heel weinig met dat alles bemoeit en... dat is ook beter voor de Regeering.” Men neme deze werkelijke wijsheid in Nederland ter harte.

Ten slotte dus resumeerende stel ik tegenover het betoog van den heer Smeenk:

1. Van *recht* op medezeggenschap kan geen sprake zijn.
2. Medezeggenschap is aantasten van den eigendom, practisch feitelijk opheffen daarvan.
3. Medezeggenschap is in strijd met de noodzakelijke verantwoordelijkheid voor het bedrijf bij de eigenaren of dier gemachtigden.
4. Wettelijke regeling van medezeggenschap beteekent ontnemen der leiding en beschikken over den eigendom van eigenaren en deze overbrengen op onverantwoordelijke derden.
5. Wettelijke regeling van medezeggenschap is van zuivere socialistische strekking, past niet in de bestaande rechtsorde en is dus volstrekt af te wijzen.

VAN HARDENBROEK.

Heemstede, 6 Maart 1922.

WAAROM VRAGEN DE WOLLENSTOFFEN-FABRIKANTEN INVOERBELEMMEERING?

Professor Bruins is blijkens zijn onderschrift onder ons artikel van 15 Maart 1922 in dit tijdschrift van meening, dat wij deze vraag in eerste instantie niet voldoende duidelijk hebben beantwoord. Gaarne maken wij van de ons geboden gelegenheid gebruik ons eerste betoog nog nader aan te vullen en te verduidelijken.

Prof. Bruins meent dan, dat het met de valutacurrentie zoo'n vaart niet loopt, en beroept zich daarvoor op de invoercijfers van 1920 en 1921. Daaruit blijkt, dat van den geheelen import van wollen- en halfwollen manufacturen in 1920 slechts 11,3 pCt. uit Duitschland kwam en in 1921 slechts 28,2 pCt., terwijl daarentegen Engeland het leeuwenaandeel had, nl. respectievelijk in 1920 65,7 pCt. en in 1921 49,9 pCt.

De beteekenis van dit verschijnsel — het terugdringen van Engeland door Duitschland op onze markt — wordt door Prof. Bruins onderschat. Het is juist daarom van zooveel belang, omdat de statistiek uitwijst, dat ook in tal van andere afgewerkte producten Duitschland het verdere buitenland van onze markt aan het verdringen is.

Slechts een paar — sterk sprekende — voorbeelden.

Invoer van schoenen, laarzen en pantoffels:

	1920		1921	
	KG.	Gld.	KG.	Gld.
Totaal	1.688.197	11.355.680	2.383.937	10.505.493
waarvan uit				
Engeland	1.002.637	5.953.007	581.066	2.985.469
Duitschland	294.710	2.985.469	1.252.470	4.070.615

In de schoenindustrie zijn de rollen dus reeds geheel omgekeerd.

Invoer van tapijten, matten, enz.

	1920		1921	
	KG.	Gld.	KG.	Gld.
Totaal	2.072.048	11.729.996	2.062.677	8.289.836
waarvan uit				
Duitschland	615.154	3.318.385	1.160.378	3.505.760

	Invoer van sigaren.			
	1920		1921	
	KG.	Gld.	KG.	Gld.
Totaal	302.126	1.923.368	606.753	2.129.881
waarvan uit				
Duitschland ...	100.754	429.129	313.793	899.214

Tegen dezen — zich ook in de wolindustrie openbarenden — toenemenden Duitschen invoer verzochten wij op de eerste plaats bescherming.

Op de tweede plaats verliest prof. Bruins uit het oog, dat de absolute cijfers van den Duitschen invoer — in 1921 971.817 KG., met een waarde van 7.616.229 Gld. —, òók al vormen deze dan ook slechts 28,2 pCt. van den totaal invoer zeer belangrijk zijn.

Immers, zooals wij reeds in ons artikel van 15 Maart opmerkten, bedroeg de invoer van Deutsche manufacturen in 1921 evenveel als de geheele export der Nederlandsche Wolindustrie.

Op de derde plaats kan men ook van de andere landen, behalve Engeland, die hier wollen manufacturen importeerden, van valuta-concurrentie spreken. Met Duitschland samen importeerden zij in 1921 in Nederland 51,1 pCt. van den geheelen invoer en wel 1.726.547 KG. voor 18.145.203 Gld.

De arbeidsloonen in de voornaamste der hier bedoelde landen (België en Frankrijk) zijn zeer belangrijk lager dan bij ons, terwijl de omstandigheid, dat daar een veel minder vergaande sociale wetgeving bestaat (meerploegenstelsel, lagere uitkeeringen bij werkloosheid, enz.) dan bij ons, mede i.v.m. den daar veel lichter belastingdruk, de Fransche en Belgische industrieelen in staat stelt, ons eveneens een ernstige concurrentie aan te doen, die invoerbelemmering noodzakelijk maakt, zoolang het nivelleeringsproces der productie-voorwaarden — in ons artikel van 15 Maart zegden wij minder volledig en juist „arbeidsvoorwaarden” — niet voltooid is.

Op de vierde plaats richten de bezwaren der wollenstoffenfabrikanten zich speciaal tegen den Duitschen invoer, omdat Duitschland hier juist die artikelen importeert, die Nederland zelf fabricceert, en die van Nederlandsche fabrikanten pleegden te worden gekocht, met name strijkarenartikelen voor heeren-, dames- en kinderkleding, winterstoffen en laken, alsmede kamgarenartikelen voor heeren- en dameskleding.

Engeland daarentegen heeft hier steeds op groote schaal artikelen geïmporteerd, die meerendeels niet door onze fabrieken worden gemaakt en die ook vroeger in Engeland pleegden te worden gekocht, zooals fijne kamgaren-mode-artikelen, Schotsche tweeds etc.

Daarnaast is echter de laatste jaren een sterke neiging te constateeren onder de Engelsche fabrikanten, om Nederland te gebruiken als afzetgebied voor dat gedeelte hunner productie, dat in het binnenland niet tegen goede prijzen kan worden verkocht. Deze uitvoerpolitiek — het echte dumping — heeft voor de Engelschen het voordeel, dat zij de prijzen op de eigen markt niet bederft; — voor ons echter het groote nadeel, dat op onze markt de Nederlandsche Nijverheid in vele gevallen ook tegen Engeland niet kan concurreren. Ook tegen dezen vorm van dumping, die eveneens een gevolg is van de abnormale omstandigheden (afsluiting van andere afzetgebieden door handelspolitieke maatregelen en valutaverhoudingen), vragen de wollenstoffenfabrikanten invoerbelemmerende maatregelen.

Immers de toestand der wolindustrie is dermate slecht, haar exportmogelijkheden zoo gering, dat in deze buitengewone omstandigheden buitengewone maatregelen noodig zijn, en behalve door loonsverlaging en werktijdverlenging ook door wijziging der handelspolitiek getracht moet worden de Nederlandsche Wolindustrie over deze crisis heen te helpen.

Eenige cijfers ten slotte, om een beeld te geven van de groote malaise, waarin deze industrie is gekomen, zoowel t.a.v. de productie als t.a.v. den export. (De cijfers betreffen wollenstoffenfabrieken te Tilburg).

Bedrijf	Productie		Export	
	I in 1921	40 % van 1913	1913	1921
"	II	18 %	65 %	35 %
"	III	25 %	50 %	nihil
"	IV	40 %	83 %	43 %
"	V	45 %	50 %	25 %
"	VI	—	20 %	1/4 %
"	VII	60 %	25 %	nihil
"	VIII	12 % meer dan in 1913	10 %	1 1/2 %
"	IX	55 % van 1913	15 %	3 %
"	X	80 %	10 %	nihil
"	XI	11 % meer dan in 1913	60 %	40 %
"	XII	45 % van 1913	15 %	nihil
"	XIII	40 %	11 %	nihil
"	XIV	25 %	48 %	11 1/2 %
"	XV	33 %	86 %	30 %
"	XVI	65 %	78 %	1 1/2 %
"	XVII	45 %	65 %	20 %
"	XVIII	50 %	55 %	5 %
"	XIX	65 %	90 %	nihil
"	XX	11 % meer dan in 1913	94 %	22 %
"			75 %	14 1/2 %

Zelfs na verwaarloozing van elke uitbreiding, die de fabrieken hebben ondergaan en die een uitzetting der productie zou doen vermoeden, bedroeg de productie in 1921 slechts 57 pCt. van 1913, terwijl de export zijn groote beteekenis van vroeger heeft verloren.

Moet men met deze cijfers voor oogen niet toegeven, dat het algemeen belang in dit geval medebrengt, dat de Nederlandsche Wolindustrie over deze periode van diepingrijpende en vernietigende malaise door overheidsmaatregelen wordt heengeholpen, en dat het voordeel der goedkope buitenlandse wollenstoffen — waarvan het publiek practisch slechts zeer matig profiteert — veel minder zwaar weegt dan het nadeel — niet het minst in moreel opzicht —, dat van de huidige malaise met de daaraan verbonden werkloosheid noodzakelijk het gevolg is?

De omstandigheid, dat de verhouding van den Duitschen en Engelschen import in 1913 geheel anders zou zijn geweest dan thans — de statistiek laat ons, zooals ook prof. Bruins toegeeft, in dit opzicht vrijwel in den steek en haar cijfers laten zich niet wel vergelijken —, belet ons inzien niet deze vraag bevestigend te beantwoorden, — wanneer men althans ook rekening houdt met de omstandigheid, dat sinds hetzelfde jaar 1913 de geheele wereld vrijwel haar grenzen voor Nederlandsche Wollen Manufacturen heeft afgesloten.

Mr. B. J. M. VAN SPAENDONCK.

Tilburg, 28 Maart 1922.

* * *

Uit bovenstaande nadere beschouwingen blijkt, dat Mr. v. Spaendonck de hoofdzaak, waar ik in mijn onderschrift op wees, nl. het feit, dat ook in 1921 de invoer van wollenstoffen uit Duitschland nog niet de helft belooft van het cijfer van 1913, niet ontkent.

Mr. van Spaendonck geeft verder voor enkele andere artikelen cijfers, waaruit blijkt, dat de invoer uit Duitschland van 1920 op 1921 belangrijk is toegenomen. Het zal wel geen betoog behoeven, dat deze cijfers pas beteekenis krijgen, wanneer men die van 1913 ernaast stelt. Ongetwijfeld blijkt dan voor tal van artikelen, voorzover onze ongelukkige handelsstatistiek van toen vergelijking mogelijk maakt, dat toeneming te constateeren valt. Intusschen blijkt, wanneer men de cijfers van de Deutsche handelsstatistiek, die voor 1913 wèl volledig en betrouwbaar zijn, tot grondslag neemt, dat in dat jaar de totale uitvoer naar Nederland bedroeg 12.125.607.500 KG. of met aftrek van steenkool en andere fossiele brandstof 3.942.010.300 KG. Laatstgenoemd cijfer bedroeg volgens de Nederlandsche invoerstatistiek over 1920 3.124.706.848 KG., zoodat voor 1921, waarover het cijfer nog niet verschenen is, nog een belangrijke stijging mogelijk is, voor en aler het cijfer van 1913 weder is bereikt. 1)

1) Op het op Woensdag 22 Maart j.l. gehouden congres voor tijdelijke invoerbelemmering zijn door den inleider

Overigens zij herhaald, dat de moeilijkheden in de Tilburgsche wollenstoffenindustrie ook door mij niet worden onderschat. Zij zijn echter geen andere dan die, waaronder overal de industrie momenteel gebukt gaat, terwijl naar verhouding het werkloosheidscijfer voor de textielindustrie in haar geheel, dus behalve Tilburg ook Twenthe en de verdere textielcentra omvattend, zeer gunstig is.

De jongste cijfers bewegen zich om en bij de 400 geheel en 700 gedeeltelijk werklozen op een arbeider-tal van tegen de 24.000, voor de geheel werklozen alzoo een percentage van 1,6 pCt. B.

DE PEPERCULTUUR.

Inleiding.

Reeds in het begin onzer jaartelling werd peper in kleine hoeveelheden vanuit Oost-Azië over den Levant naar Europa gebracht. Niet alleen in de Oudheid, maar ook gedurende de Middeleeuwen bleef peper één der meest gezochte en kostbaarste specerijen.

Eerst door de ontdekkingen der Portugeezen en hunne geregelde handelsverbindingen met Oost-Azië, werden grootere hoeveelheden peper via Lissabon in Europa ingevoerd.

Een eeuw lang hadden de Portugeezen het monopolie in dit handelsartikel, totdat in 1580 Portugal onder Spaansche heerschappij kwam.

Ongeveer tezelfder tijd (1595) richtten de Hollanders de „Compagnie van verre” op, waaruit de zoo krachtige Oost-Indische Compagnie groeide (1602), die twee eeuwen lang in Oost-Azië in dit uitgebreid Koloniaal gebied handel dreef.

Specerijen waren hare voornaamste retour-vrachten; waaronder peper de eerste plaats innam. Ook tijdens het Engelsch tusschenbestuur was de handel in peper van niet te onderschatten waarde, welke nadien, toen de Koloniën weder in Nederlandsch bezit kwamen, een gelijke plaats bleef innemen.

In de 19e en 20e eeuw is de handel in peper mede belangrijk.

In Europa waren vóór den oorlog de belangrijkste aanvoer- en marktplaatsen: Amsterdam, Londen, Hamburg, Havre, Bordeaux, Marseille en Triëst; terwijl in Amerika, vooral tijdens den oorlog, New York en San Francisco zich tot belangrijke pepermarkten hebben ontwikkeld.

Ver daar beneden, kunnen nog genoemd worden, Kobé voor Japan, Melbourne en Sydney voor Australië.

Teneinde de consumenten en producenten tot elkaar te brengen, zien wij een belangrijken exporthandel ontstaan tusschen Batavia via Singapore als verkooper en Londen, Liverpool, Amsterdam, Hamburg, New York en San Francisco als koopers.

Hieronder volgt een staat van den peperhandel gedurende de jaren 1890 tot 1918, kolom a. geeft den loop aan van de prijzen in Nederland van Lampongpeper (in centen per halve Kg.), kolom b. den invoer van alle peper in Nederland.

kolom c. den voorraad op 31 Dec.;

„ d. „ invoer op de 7 hoofdmakten in Europa;

„ e. de afleveringen op de 7 hoofdmakten in Europa, t.w. Nederlandsche havens, Londen, Hamburg, Havre, Bordeaux, Marseille en Triëst;

„ f. „ voorraden op 31 Dec. op de 7 hoofdmakten in Europa;

„ g. den uitvoer uit Nederlandsch Oost-Indië, in tons.

	a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.
1890	21	220	25	19.670	19.250	5.575	9.426
1891	19	1.035	905	21.765	18.330	9.010	8.634

Mr. Kortenhorst verschillende cijfers te berde gebracht, zoowel wat betreft den invoer, als de werkloosheid hier te lande. In het volgend nummer hoop ik op het gebruik, dat in werkelijkheid van deze cijfers mag worden gemaakt, nader terug te komen.

	a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.
1892	15½	1.549	1.913	22.530	19.680	11.806	12.426
1893	14	4.096	5.209	25.501	16.905	20.465	9.299
1894	11	2.584	6.419	20.305	18.555	21.285	10.278
1895	11	2.805	7.842	19.260	16.840	23.705	8.717
1896	10½	1.277	6.121	16.265	17.655	22.351	15.479
1897	16½	1.435	4.751	18.920	19.640	21.595	14.532
1898	22½	1.999	4.929	19.850	19.960	21.480	14.431
1899	28½	1.753	4.972	17.850	21.190	18.140	12.873
1900	30¼	2.048	3.693	17.890	20.780	15.250	11.398
1901	30¼	1.784	2.556	15.610	18.975	11.885	10.673
1902	30	2.123	2.269	16.145	18.980	9.050	11.809
1903	31¼	2.169	2.464	14.100	17.390	5.761	14.073
1904	31	3.070	2.425	19.435	18.241	6.955	12.922
1905	26½	2.259	2.701	14.325	14.750	6.530	13.604
1906	23½	2.807	2.594	16.060	15.225	7.365	20.130
1907	17½	2.207	2.212	14.710	14.550	7.525	16.945
1908	16½	2.387	2.227	15.725	15.495	7.755	20.201
1909	20½	2.977	2.654	16.843	13.300	11.300	19.180
1910	18½	3.420	3.768	16.200	13.900	13.630	26.189
1911	27¼	4.087	4.749	23.190	17.510	19.310	24.695
1912	26½	4.472	3.314	24.480	22.470	21.230	26.541
1913	25½	3.151	3.488	16.680	21.570	16.430	19.045
1914	57¼	2.729	835	14.730	22.570	8.590	21.604
1915	50	4.622	809	16.950	19.275	6.265	22.249
1916	175	1.738	1.353	10.865	10.815	6.315	11.952

De wereldmarkt in peper.

Tegenwoordig is de pepercultuur bijna over geheel Zuid-Oost-Azië verspreid. Nederlandsch-Indië levert ongeveer drie kwart van de geheele wereldproductie, voornamelijk geproduceerd op Sumatra en Borneo. In de Engelsche koloniën, zijn in de eerste plaats Noord-Borneo (Serawak en Malakka); verder Malabar en eenige andere streken van Voor-Indië en Ceylon peperproduceerende landen; minder algemeen is de pepercultuur in de Fransche bezitting (Cochin China), en op de Philippijnen.

Van de productie-oorden, moet in de allereerste plaats Sumatra als *het* peperland van de wereld, en wel speciaal voor *zwarte* peper genoemd worden. De Lampongs en Atjeh zijn de gewesten, die de meeste peper voortbrengen, en het eerstgenoemde gewest zoo overwegend, dat men in den handel zwarte peper, algemeen als Lampongpeper betitelt. Daarna volgt voor zwarte peper Riouw, terwijl ten aanzien van de vreemde productielanden, speciaal Noord-Borneo (Serawak) en Yohore vermeld dienen te worden. Riouw en Noord-Borneo produceeren ook witte peper, zij worden hierin echter verre overtroffen door het eiland Banka, dat de z.g. Muntokpeper levert.

De voornaamste plaatsen, waar de peper produceerende landen hun artikel ter markt brengen, waar de consumptie-landen inkoop, zijn Singapore en Batavia. Het product van de Lampongs en Muntok wordt hoofdzakelijk ten verkoop naar Batavia afgevoerd, terwijl Riouw, Atjeh en Serawak naar Singapore en in mindere mate naar Penang verschepen.

Vóór den oorlog werd ook een groot gedeelte Lampongpeper via Palembang naar Singapore gezonden, doch tijdens den oorlog heeft men ingezien, dat Batavia niet minder gunstig voor den peperhandel gelegen is, dan Singapore. Deze oorlogsinvloed is voornamelijk terug te voeren, op het uitschakelen van verschillende Europeesche pepermarkten, waardoor enkele belangrijke consumptie-landen (o.a. Amerika) rechtstreeks te Batavia ter markt gingen, hetgeen bevorderd werd door de uitbreiding der directe scheepvaartverbindingen tusschen Batavia en Amerika. Gedurende den oorlog werd alle Lampong- en Muntokpeper direct naar Batavia vervoerd, waardoor de pepermarkt van Batavia, die van Singapore overtrof. De hieronder volgende tabellen over den invoer van peper in de Straits (Singapore) en den uitvoer uit Ned.-Indië (Batavia)¹⁾ vóór en tijdens den grooten wereldoorlog (1913—1918) geven deze handelsbewegingen duidelijk weer:

¹⁾ Deze gegevens zijn verzameld uit de jaarlijks door „The Government of the Straits-Settlements” uitgegeven „Returns of imports of exports”.

Invoer van Witte Peper in de Straits Settlements
over de jaren 1913 en 1918.

Landen van herkomst.	Singapore.		Penang.	
	Hoeveelheid		Hoeveelheid	
	1913	1918	1913	1918
	pikols	pikols	pikols	pikols
Serawak	37.562	13.161		
Br. Indië		5		
Bombay en Malabarkust				
Johore	46			
Kelantan	16			
Pahang	6			
Fransch-Indo-China. Ned.-Indië.				
Atjeh			82½	
Borneo	18.645	30.123		
Celebes		93		
Java	52	3.054		
Riouw en Onderh.	2.232			
Sumatra's Oostkust ..	6.330	377	3	12
„ Westkust ..	12			
Overige eilanden.....	16.717	30.717		
Siam.				
Siam, Vasteland		796	2.6	
Totaal	81.618	78.326	88.1	12

Invoer van Zwarte Peper in de Straits Settlements
over de jaren 1913 en 1918.

Landen van herkomst.	Singapore.		Penang.	
	Hoeveelheid		Hoeveelheid	
	1913	1918	1913	1918
	pikols	pikols	pikols	pikols
Serawak	8.642	23.940		
Br. Indië				
Burma			2	
Maleisch Schiereiland..		12.809		1.614
Johore	58.782			
Kedah			988	
Kelantan	50			
Tringganoe	8.072			
Nagri Sembilan	263			
Pahang	140			
Perak	10		½	3½
Selangor	760			
Fransch-Indo-China. Kolonië.....	1.348	24.290		
Vrijhaven	950			
Ned.-Indië.				
Atjeh	213		68.537	
Borneo	6.014	42.747		
Celebes		160		
Java	24.864	6.427		
Molukken.				
Riouw en Onderh.	2.113	28.410	23.201	66.990½
Sumatra's Oostkust ..	38.160			
„ Westkust ..	469		2.189	
Overige eilanden.....	5.008	12.784		
Siam				482
Siam, Vasteland	1.918	22.381		
Oostkust v/h. Schiereil. Westkust „			11.196	
Totaal	157.776	173.948	106.113	69.090
Ned.-Indië Totaal	76.841	90.528	93.927	66.990

Uitvoer van witte Peper.

I Voornaamste kantoren	hoeveelheid	
	1913	1918
II Landen van bestemming	K.G.	K.G.
I.		
Tandjong Priok	2.048.840	1.705.463
Soerabaja	5.620	9.760
Totaal	2.054.460	1.715.223
II.		
Nederland	225.202	—
Nederland v/o	512.001	—
Groot-Brittannië	218.333	61.143
Duitschland	970.999	—
Duitschland v/o	61.194	—
Frankrijk	15.503	—
België	5.096	—
Transporteeren	2.008.328	61.143

hoeveelheid
1913
K.G.

	hoeveelheid	
	1913	1918
	K.G.	K.G.
Transport	2.008.328	61.143
Oostenrijk	25.499	—
Zweden	10.192	—
Hongkong	9.079	6.817
Naar elders	5.087	—
Noorwegen	—	9.760
Canada	—	30.130
Vereen. Staten v. N.-Am. ...	—	964.908
Zuid-Amerika	—	30.880
Britsch Zuid-Afrika	—	7.228
Singapore	—	139.359
Japan	—	35.112
Australië	—	424.844
Totaal	2.058.185	1.716.181

Uitvoer van zwarte Peper.

I.		
Tandjong Priok	4.894.392	10.092.729
Semarang	190.600	12.232
Soerabaja	187.898	30.018
Pasoeroean	19.442	—
Totaal	5.292.332	10.134.979
II.		
Nederland	973.444	—
Nederland v/o	1.881.743	—
Groot-Brittannië	30.819	—
Duitschland	215.412	—
Frankrijk	50.463	—
Italië	176.278	—
Oostenrijk	68.493	—
Turkije	67.936	—
Vereen. Staten v. N.-Am. ...	326.346	8.902.210
Egypte	51.347	—
Port Said v/o	80.101	—
Arabië	8.864	—
Perzië	12.352	—
Singapore	1.111.958	360.369
China	233.948	212.873
Naar elders	10.126	—
Noorwegen	—	21.370
Canada	—	71.951
Zuid-Amerika	—	61.760
Britsch Zuid-Afrika	—	2.224
Hongkong	—	14.452
Japan	—	452.762
Australië	—	35.008
Totaal	5.299.630	10.134.979

Zwarte

Tandjong Priok

Witte idem

Tandjong Priok totaal

Gelijk uit bovenstaande cijfers blijkt, werd tot het jaar 1913 het grootste gedeelte der Nederlandsch-Indische peper te Singapore en een klein gedeelte, n.l. de Atjehpeper te Penang verhandeld. Slechts een gering gedeelte der peper ging via Batavia naar Holland en elders.

De oorlog heeft daarin verandering gebracht. De directe uitvoer via Batavia van zwarte peper, vooral naar Amerika, China en Zweden, is grooter geworden, niettegenstaande de vraag naar peper in Europa geringer werd. Tijdens den oorlog is, zoowel van zwarte als van witte peper de productie ingekrompen, mede als gevolg van de sterke vrachtverhoogingen.

Amerika is thans de grootste koper, zoowel van zwarte als witte peper. De overschepingen voor Amerika te Singapore verminderden sterk, niettegenstaande de uitvoer van Atjehpeper naar Penang, zich naar Singapore verplaatst heeft.

De witte peper, die te Singapore verhandeld wordt, komt hoofdzakelijk van Serawak, Nederlandsch-Borneo (Wester Afdeeling en Tanah Boemboeh) en Riouw en Onderhoorigheden.

De kwaliteit van de Serawak peper laat de laatste jaren veel te wensen over, terwijl die van de witte Muntokpeper, die te Batavia verhandeld wordt, vooruitging.

Te vermelden is nog, dat de hoofdafnemers van

Siamesche peper Engeland, Amerika, Singapore en Hongkong waren.

De pepercultuur in Nederlandsch-Oost-Indië.

In de 17de en 18de eeuw was Bantam het centrum van de peperteelt en den peperhandel. Het meerendeel der te Bantam verhandelde peper kwam echter uit de toen nog aan de vorsten van Bantam onderhoorige Lampongsche Districten. Naast Bantam waren Tjeribon en Yapara de havens op Java, waar mog een eenigszins belangrijke hoeveelheid peper werd afgescheept.

Djakakarta en Soerakarta waren de eenige gewesten buiten Bantam, waar de pepercultuur een zekere uitgebreidheid verkreeg.

Java, waar de gedwongen pepercultuur in Bantam en Patjitan (Madioen) sedert v. d. Bosch (1830) nog tot omstreeks 1860 gehandhaafd bleef, heeft als peperproducent vrijwel alle beteekenis verloren. De bevolking plant nergens meer peper, terwijl de pepercultuur op Europeesche landbouwondernemingen sterk is achteruitgegaan. In West-Java en in het Malangsche is zij bijna geheel verdwenen, alleen in Midden-Java neemt zij op enkele ondernemingen nog eene plaats in als bijcultuur.

Veel meer dan op Java werd op Sumatra en Borneo peper aangeplant.

De Lampongsche districten en Atjeh schijnen altijd de grootste producenten geweest te zijn, terwijl verder peper betrokken werd van Sumatra's Westkust, Benkoelen, Palembang, Djambi, Sumatra's Oostkust, Pontianak, en Bandjarmasin.

Op de Buitenbezittingen zijn het ook thans in hoofdzaak dezelfde bovengenoemde gewesten, waar de pepercultuur gedreven wordt.

De beteekenis van peper als handelsartikel, — gelijk het in de twee bekende vormen, n.l. zwarte en witte peper, aan de markt gebracht wordt, — blijkt uit het hieronder volgend overzicht van den peperuitvoer uit geheel Nederl.-Indië met vermelding van de landen van bestemming.

De uitvoer van peper uit Nederlandsch-Indië (Java en Madoera en de Buitenbezittingen) bedroeg in 1913: 18.964.000 K.G. en in 1918 25.899.000 K.G.

Hiervan werden rechtstreeks uit de Buitenbezittingen in 1913: 11.606.000 K.G. en in 1918: 14.048.000 K.G. uitgevoerd.

Peperprijzen.

Schakelt men den Ouden tijd en de Middeleeuwen uit, toen er nog geen geregelde verbinding tusschen Oost en West bestond, en de meeste Oostersche producten, ook peper, meer luxe-producten waren, en volgt men den loop der peperprijzen in de laatste eeuwen, toen het wereldverkeer reeds sterk ontwikkeld was, en er tusschen Oost en West een geregelde en regelmatige scheepvaartverbinding bestond, dan merkt men een steeds stijgende lijn in de prijzen, het sterkst evenwel, is de stijging der prijzen in de laatste oorlogsjaren.

Gedurende den oorlog bestonden er geen reële prijzen voor peper, vooral niet in Europa, waar peperprijzen van f 10,— per ons wel voorkwamen; natuurlijk houden dergelijke prijzen met de marktwaarde geen verband. Voor de oorlogsjaren zijn althans voor Holland geen marktprijzen voor peper op te geven.

Peper is steeds een zeer geliefkoosd speculatie-artikel voor den termijnhandel, evenzeer op de verkoopmarkten Batavia en Singapore, als in de consumptielanden. Tevergeefs zoekt men in de prijstabellen naar een afdoende verklaring voor de schommelingen der prijzen op de wereldmarkt. Vermoedelijk ligt de verklaring in het feit, dat peper zelden of nooit overproductie kent; de statistieken uit de laatste tientallen van jaren wijzen integendeel op betrekkelijk geringe wereldvoorraden. Vandaar, dat peper een speculatie-artikel bij uitnemendheid is, waarbij komt, dat de peperproductie relatief teruggaat. Een mede

niet te verwaarloozen element ter verklaring der speculatie ligt in de groote tusschenruimte in de verscheppingen.

Ten gevolge van de groote speculaties in dit artikel ziet men niet onbelangrijke fluctuaties in de prijzen.

De maand-noteeringen te Batavia over het jaar 1919 geven de volgende schommelingen: f 50,— per picol franco Batavia, dan terug naar f 29,—, weer naar boven tot f 40,—, dan weer op naar f 47,—.

Evenzoo in Amerika, waar de prijzen in den loop van 1919 van 13 ct. per Eng. lb. tot 21 ct. stegen en daarna weer tot 16 ct. teruggingen.

Om een ander voorbeeld aan te halen van de manipulaties in den speculatiehandel te Batavia zij vermeld, dat in 1911 de overdreven speculaties tot een crisis leidden, waarbij het voorkwam, dat peper uit Londen hier geïmporteerd werd, omdat het ten slotte goedkooper was peper te Londen te kopen.

Sindsdien is een en ander in den peperhandel te Batavia veranderd, het zaken doen berust nu hoofdzakelijk bij de te Telok-Betong gevestigde exporteurs, die van daaruit via Batavia direct naar Europa en Amerika verscheppen.

Daardoor is het aantal tusschenhandelaren, meestal Hadji's en Chineezzen, te Batavia steeds geringer geworden en is de handel hier ter stede beperkt tot een vier of vijftal firma's.

Natuurlijk was daarmede de speculatie in peper niet geheel beteugeld, maar toch bleef zij daardoor zich binnen de verstandige grenzen bewegen.

Vermeldenswaard is nog, dat in October 1912 te Batavia eene overeenkomst der belanghebbenden tot stand kwam, welke neergelegd is, in de volgende bepaling.

„Ondergeteekenden zijn overeengekomen, van heden af geen zwarte Lampongpeper te Batavia of te Telok-Betong op contract te koop voor afscheep na 1 Januari 1913 dan op conditie stofmaximum 3 pCt.”

Dit geschiedde om de inkoopvoorwaarden, met de verkoop-usances in Europa en Amerika in overeenstemming te brengen.

Hieronder volgen eenige tabellen betreffende de peperprijzen van vóór en tijdens den oorlog.

De middelprijzen voor zwarte peper te Amsterdam per ½ K.G. bedroegen:

1898	19½	27	25%	waarv. 't gemidd. is	24½
1899	26	31	30	" " " "	29
1900	30	31½	30%	" " " "	30¾
1901	30½	29½	32	" " " "	30¾
1902	31%	27	30	" " " "	29 ⁷ / ₁₂
1903	29½	34	31½	" " " "	31½
1904	32%	24½	31	" " " "	29½
1905	30%	28%	30½—26%	" " " "	29 ⁹ / ₁₆
1906	26%	21%	23 ⁵ / ₈	" " " "	23 ²⁸ / ₃₂
1907	23%	25	16%	" " " "	21 ³ / ₅
1908					
1909					
1910					
1911					
1912					
1913					
1914	25	24	39 30	" " " "	29%
1915	30	57%	50 57%	" " " "	48 ²¹ / ₃₂
1916	58	36	150 175 (N.O.T.)	" " " "	104¾
1917	50	65	75 (")	" " " "	63¾
1918	75	125	(")	" " " "	100
1919	52	58	60 57	" " " "	56%
1920					

Weltevreden.

S. K.

Literatuur: Beschrijv. Catalogus Kol. Mus. Haarlem, I 1884, 6e stuk, bl. 347; P. J. van Houten, Handleiding voor de pepercultuur Amst. 1890 en de zeer uitvoerige literaturopgaaft daarin, waaraan nog is toe te voegen: Econ. 1872, II bl. 1057; T. N. L. N. I. XXXVI, bl. 419, XXXVIII, bl. 461; Ind. Gids 1887, I bl. 835; Teysmannia I (1890), bl. 95, II (1891), bl. 261, 351, 410, 480; T. B. B. VI, 85; J. Bosscha, de intensieve pepercultuur; Teysmannia XI (1900), bl. 65. De peper in de Buitenbezittingen, samengesteld door het Encyclopaedisch Bureau (1914) en de door het Instituut voor Plantenziekten en Cultures uit-

gegeven mededeelingen No. 18, Onderzoekingen over het ontijdig afsterven van peperranken in Nederlandsch-Indië, I. Overzicht der vroegere onderzoekingen No. 19, Onderzoekingen over het ontijdig afsterven van peperranken in Nederlandsch-Indië, II, De pepercultuur op Banka. No. 27, Onderzoekingen over het ontijdig afsterven van peperranken in Nederlandsch-Indië, III, De pepercultuur in de Lampongische Districten.

De oude geschiedenis van peper en peperhandel vindt men in de werken van F. A. Flückiger, alsmede in een opstel van C. Hartwich, Aus der Gesch. der Gewürze, 1894. Eene uitvoerige beschrijving van den mikroskopischen bouw van de peperkorrel, met afb. gaf Dr. W. Busse in Arbeiten a. d. Kais. Gesundh. amt zu Berlin, Bd. IX (1895). In dit opstel is vermeld de volledige literatuur, tot 1895, over het chemisch en mikroskopisch onderzoek van peper en de vervalschingen. Bijzonderheden over de pepercultuur in Britsch-Indië vindt men in Watt's Dictionary VI, I, bl. 811, aangevuld door de „Agricultural Ledger” (Calcutta) van 1898 No. 7 en 1900 No. 3.

MEDEZEGGENSCHAP.

In het artikel van den heer Ir. C. F. Stork, opgenomen in het nummer van 22 Maart j.l. onder bovenstaanden titel, komen op blz. 234 enkele zinsneden voor naar aanleiding van de denkbeelden van prof. Veraart, waaraan o.a. een vergelijking tusschen den persoon van Prof. Pekelharing en Prof. Veraart is toegevoegd.

Prof. Veraart heeft in een aan de redactie gericht schrijven tegen de door den heer Stork gebezigde uitdrukkingen ernstig bezwaar gemaakt. Van een vernietigende critiek op zijn denkbeelden is hem tot dusver allerminst gebleken, terwijl wat betreft de belangstelling uit studentenkringen de feiten juist omgekeerd zijn.

Tot ons leedwezen is het ons door verblijf van den heer Stork in het buitenland niet mogelijk geweest, dezen zelf te bereiken, zoodat wij ons moeten beperken tot het weergeven van de bezwaren van prof. Veraart, er, wat de redactie betreft, aan toevoegende, dat ook wij ons de vraag hebben gesteld, of de geïncrimineerde zinsneden niet beter ongeschreven waren gebleven. Dit neemt niet weg, dat wij aan het artikel van den heer Stork in zijn geheel genomen met veel genoegen plaatsing hebben gegeven. — Red.

LONDENSCH CORRESPONDENTIE.

De stand der onderhandelingen in de machineindustrie; moeilijkheden in de scheepsbouw- en chemische nijverheid; een nieuw wetsontwerp inzake werkloosheidsbestrijding; de conferentie van Genua; Duitsch speelgoed en de Safeguarding of Industries Act; Lancashire en de Indische rechten; inkomsten en uitgaven van den Staat in 1921—22.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 1 April 1922.

After a further weeks negotiation, the position in the Engineering Industry is very much what it was when I wrote last week. The renewed negotiations broke down on two grounds. The employers were asked to hold up the lock-out notices for the 47 unions indirectly concerned, and to suspend the lock-out for the Engineering union until the new terms of settlement could be agreed to. This the employers refused, on the ground that they could not discriminate between the Engineering Union and the rest. In the second place, the new draft terms of agreement were only accepted as a basis for subsequent discussion by the Unions, but the employers resent any attempt at anything but a restatement of the terms: they affect to regard the provisional restatement as originally definitely accepted by the men, and have protested at the effort of the men to get the spirit of the terms altered. The two sides are thus at complete cross-purposes. The latest news is that the two sides are in touch again, after the Government had been formally asked to hold an inquiry

into the dispute. So long as the views of the other unions were not known, the Minister of Labour had some case for refusing to hold an inquiry, but the great majority against the original terms has robbed him of that particular excuse for inaction. The willingness of the employers to come into touch again with the men is no doubt to be referred to the fact that the Government is putting pressure on them by the presentation of the alternative of renewed negotiations or the holding of an inquiry.

In the shipbuilding industry, the skilled men have ceased to go to work, in accord with union instructions, until the result of the ballot is known. But it is stated by the employers that the unskilled men are turning up at the yards in large numbers. It is considered likely that the skilled men will reject the employers' offer by a large majority, so that there is every prospect of the dispute lasting some time. In the Chemical Industry also 50,000 workers are striking against a wage cut. In other words, labour unrest is once again increasing.

Though the Minister of Labour, in introducing a new Unemployment Bill into the House of Commons this week, was able to point to a considerable fall in the volume of unemployment since the beginning of the year, yet the fact that the Government is making its plans on the assumption that the average volume of unemployment until June of next year is likely to be in the neighbourhood of one and a half millions, shows that the situation is still far from satisfactory. The new Bill gives the Government power to borrow for the advances necessary, above the amounts yielded by the contributors. The benefits are not to be cut down, as was at one time supposed to be the intention. But the beneficiary is to go without benefit for five-weekly-periods at a time: that is, when he has exhausted the benefit period, there is to elapse a period of five weeks before he gets into benefit again. The result of course will be that during this interim period he will turn to the poor-law for assistance. Two members of the House were to be found bold enough to oppose the bill altogether; and the idea that instead of the Government subsidising idleness it should use the money for stimulating „useful work” was brought forward by the Labour Party. But the Minister will have no difficulty in getting his bill through the House.

The hope that Genoa would lead to positive results has been very much diminished by the recent controversies in the Cabinet on the scope of the Conference. It is known that the Premier returned from his recent holiday with the idea that the recognition of Russia was to be the main plank at the Conference. But he has been defeated by the Right Wing of his own party, and he has been forced to limit the programme at Genoa in accordance with the original decisions at Cannes, which, it will be recalled, severely limited the matters which might be discussed at Genoa, and in particular put sufficient obstacles in the way of the recognition of the Soviet Government. Neither the cause of European reconstruction, nor the future of the Coalition Government have been much helped by the internal squabbles of the last few days.

For the moment, the discussion over Genoa has put the Reparations issue very much into the background, but it is recognised that another crisis will ensue if it is attempted to „enforce” the payment of Reparations. The hope is that in spite of any formal exclusion of the Reparations Issue at Genoa, the objective facts of the situation will force the matter to the front. But the people who argue in this way overlook the possibility of France then leaving the Conference altogether. It is known that the Treasury has prepared a report on the subject of devaluation of the depreciated European currencies, though the report has not been made public so far. There has not been any open discussion of the difficulty which may

arise in reconciling the desire to stabilise the mark, and the desire to capitalise the indemnity by means of an international loan, with further armed invasion of Germany. The desire to go to extremes over reparations has gone almost completely, but there exists a school which, whilst agreeing that in the long run the destruction of German economic life would be a bad thing for this country, is prepared to allow the French to do their worst with Germany, on the ground that in the short-run German competition is the direct cause of British trade depression. If this school is at all powerfully represented in the Coalition, as there is some reason to suppose is the case, it must not be imagined that British trade interests will force the Government to take up a moderate attitude in the event of German default.

The Key Industries Act has been the subject of certain Parliamentary questions this week. Mr. Baldwin of the Board of Trade has stated that the rumours that the Act was to be repealed were quite without foundation. On the other hand, it is announced that the Toy-industry is not to have the protection which it asked for against German competition. The London Chamber of Commerce, or at any rate, the Fancy Goods Section of the Chamber has thus won a striking victory, for there is no doubt that, sentimentally speaking, the complaints of the Toy Trade counted for a good deal, since Germany was the main competitor.

The Lancashire interests have this week been interviewing the Indian Secretary of State, for the purpose of demanding free trade between this country and India, or at any rate, the equalisation of internal and external taxation upon cotton goods. In this respect it is clear that they are fighting a losing battle, for though the law does not yet give the Indian Government unlimited power in fiscal matters, this right cannot be delayed much longer, and in fact exists informally already.

This morning appeared the Revenue figures for the whole year. It will be remembered that the Chancellor of the Exchequer expected a surplus of £176 millions which was to be devoted to the reduction of debt, and this £176 millions was to be independent of any sums received from Germany. As things have actually turned out, the surplus is very much less, and has only been gained by including sums received on Reparations Account. The Returns show that the total revenue for the year was £1,124,879,873, a net decrease of £301,104,793 as compared with the fiscal year 1920-1921. The total expenditure for the year was £1,079,186,627, a decrease of £116,241,250 as compared with the previous year. The floating debt was £1,275,330,000, a year ago, and stood yesterday at £1,029,520,500, being a decrease of £245,809,500, but of course this does not represent a net decline of indebtedness to the same extent, for the floating debt has only been reduced by conversions into long dated forms of indebtedness.

Comparing last year with previous-post-war-years, one gets the following results:

	1919/20	1920/21	1921/22
Total Tax revenue	£ 998,9	£ 1031,6	£ 856,7
All revenue	„ 1339,6	„ 1426,0	„ 1124,9
Expenditure	„ 1665,8	„ 1195,4	„ 1079,2
Decrease in expenditure	„ 470,3	„ 116,2	

The Tax Revenue shows a decline as compared to Estimates of £197½ millions. Income tax brings in £11 millions less than was hoped would be the case, the Corporations Tax 12½ millions less, and the Excess Profits Tax £89½ millions less. On the other hand, Customs Revenue is up by £3¼ millions, Estate Duty by £4 millions, and Motor Duties by £2 millions.

The return has had a bad press, for though the surplus is greater than was expected to be the case at one time, it falls far below the estimate of last year, and has again drawn attention to the fact that

the funds received from the disposal of surplus stores has been used for expenditure, instead of having been used for the reduction of taxation.

AANTEKENING.

*Veranderde economische omstandigheden als grondvoor niet nakoming van verbintenissen.*¹⁾ — Nog steeds actueel is de vraag, of op verandering van economische verhoudingen met vrucht beroep kan worden gedaan door den schuldenaar, die door nakoming zijner verplichting zijn economischen ondergang tegemoet gaat, of hij zich dus zodoende eenzijdig aan de eens aangegane verbintenis kan onttrekken.

Het Duitsche Reichsgericht heeft nogmaals over deze kwestie uitspraak moeten doen en bij zijne beslissing van 9 December 1921 duidelijk doen uitkomen, dat een dergelijke omstandigheid zonder meer niet voldoende geacht kan worden om een dergelijk beroep te rechtvaardigen.

Eischer kocht in October 1918 van gedaagde 10 ton ijzerdraad. De levering bleef achterwege, ook na sommatie, waarna eene schadeactie wegens niet nakoming wordt opgezet. Het Landgericht te Prenzlau wijst de vordering af. In tweede instantie, voor het Kammergericht te Berlijn, is de eischer gelukkiger en ziet zich zijne vordering toegewezen. Ten slotte wordt de zaak aan het oordeel van het Reichsgericht onderworpen, die, door zijn II Zivilsenat, eene beslissing geeft, te vinden in „Entscheidungen des Reichsgerichts in Zivilsachen“, deel 103, blz. 177—180, die op de volgende gronden gebaseerd is:

Gedaagde meent, dat levering niet van hem verlangd kan worden na het intreden van ingrijpende veranderingen in de economische verhoudingen.

Het Landgericht gaat met gedaagde mee en zegt, dat levering niet verplicht is, indien deze diens economischen ondergang ten gevolge zou hebben. Terecht komt het Kammergericht hiertegen op. De eerste rechter had niet slechts op de onmogelijkheid der vervulling moeten letten, maar vóór alles ook daarop of deze van gedaagde nog geëischt kon worden „nach Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrs-sitte“. Maar ook in een ander oorzicht acht het Reichsgericht de motiveering van dien rechter te eng.

Immers dan zou men bij beoordeeling van het al of niet verplicht zijn tot nakoming der verbintenis verschil moeten maken, naarmate men te doen heeft met een vermogend schuldenaar of met iemand, die niets bezit. Men moet echter, juist omgekeerd, in het algemeen uitgaan van de stelling, dat de schuldenaar uit de omstandigheid, dat hem de nakoming zou ruïneren, geen recht tot weigering der vervulling kan putten. Al mocht het tot een faillissement komen, en de schuldenaar alles verliezen, de schuld blijft niettemin bestaan. En dat geldt ook voor hem, die bij het aangaan van de verplichting voldoende vermogend was, en eerst door wijziging der omstandigheden in den toestand is gekomen dat hij „rebus sic stantibus“ niet kan nakomen zonder zich geheel te ruïneren.

Bij het aangaan van een wederkerige overeenkomst moet men er vanuit gaan, dat partijen deze aangaan met het oog op een volledige tegenprestatie van hetgeen elk harer biedt. Ieder moet hierbij voor zichzelf zorgen en het contract blijft bestaan, ook al heeft een partij of hebben beide partijen, zich in de berekeningen der gebeurtenissen vergist.

Anders echter is het, indien die gebeurtenissen tevens de waardeverhoudingen, speciaal de waarde van het geld, dermate veranderd hebben, dat de verplichting eenzijdig onevenredig zwaar weegt tegenover de tegenprestatie, zoodat eene wanverhouding tusschen beide ontstaat. De eischer handelt tegen de goede trouw, indien hij onder dergelijke omstandigheden op nakoming blijft staan.

¹⁾ [Verg. jaarg. 1920 pgn. 318 en 475. — Red.]

Indien in vroegere uitspraken — aldus gaat het Reichsgericht voort — beslissende betekenis toegekend is aan eventueelen economischen ondergang van den schuldenaar, dan is dat niet in tegenspraak met hetgeen hierboven gezegd is, daar in die gevallen gedaagde zich inderdaad daarop beroepen had, en het is begrijpelijk, dat, gegeven de moeilijkheid in een dergelijk geval de grens juist te trekken, aan deze omstandigheid doorslaande betekenis is toegekend. Dit was het geval in het arrest, vermeld in deel 100 der *Entscheidungen*, blz. 135. In de beslissing opgenomen in deel 102, blz. 273 wordt zeer in 't algemeen gezegd, dat, eerst wanneer nakoming economisch onmogelijk blijkt, wanneer zij, of alleen, of in verbinding met andere dergelijke verplichtingen, den leverancier in zijn zaken te gronde zou richten, met vrucht een beroep op dien ondergang kan worden gedaan. In onmiddellijke aansluiting daarop wordt de gedachte, dat het door „ehrbaren Volkskreisen” niet geduld zou worden en met haar rechtvaardigheidsgevoel in strijd zou komen, indien alle voordeelen der nieuwe, ten tijde der sluiting van de overeenkomst niet te voorziene economische verhoudingen uitsluitend aan een der partijen alleen zouden toekomen, beperkt tot het geval, dat daarbij de andere partij economisch te gronde zou gaan. Maar ook hier gaat de motiveering verder en overweegt het Hof, dat de prijsstijging en het verlies, dat de nakoming zou medebrengen, alleen niet voldoende zouden zijn, het protest tegen de vervulling te rechtvaardigen. Dat het Hof in vroegere uitspraken den economischen ondergang zonder meer als voldoende reden voor een dergelijk protest zou achten, moet te meer betwijfeld worden, omdat het dan in tegenspraak met andere beslissingen zou zijn gekomen en die uitspraken dan niet door een enkele kamer van het Hof zouden kunnen zijn gegeven.

Mr. N. VAN HASSELT.

BOEKAANKONDIGING.

Beginselen der economische bedrijfsorganisatie, door Prof. dr. J. A. Veraart; N.V. Uitgevers-Maatschappij v/h Paul Brand; Bussum, 1921.

Een derde druk van des schrijvers „Vraagstukken der economische bedrijfsorganisatie” is dit werk evenmin als het een geheel nieuw boek is.

Het is een nieuwe bewerking van in hoofdzaak dezelfde stof; de wijziging van titel wordt erdoor gerechtvaardigd.

Uit den nieuwen titel leide men nochtans niet te veel af. Hij zou den indruk kunnen wekken, dat wat een paar jaar geleden nog in het stadium van „vraagstukken” verkeerde, den auteur thans tot „beginselen” geworden is. Toch is er, zie ik wèl, aan mr. Veraart's verzekerdheid aangaande de juistheid zijner denkbeelden sindsdien niets toe- of afgedaan.

Tusschen den eersten herdruk van de „Vraagstukken” en dit boek ligt de schepping van den Roomsch-Katholieken Centralen Raad van Bedrijven, in belangrijke mate Veraart's werk. — ik zei er goeds en eenig kwaads van in dit weekblad van 25 Februari 1920 — en ligt verder o.m. zijn praeadvies van 1921 voor „Staathuishoudkunde en Statistiek”, waaruit hier o.a. de uitwerking, ook in den vorm van een wetsontwerp, van het beginsel der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie is overgenomen. Deels vóór de „Vraagstukken” ligt nog zijn werkzaamheid in de wereld der typografie.

Dit alles markeert ontwikkeling en ontplooiing, ook bij Veraart zelve; men krijgt den indruk, dat hij aan starheid wat verloren en aan mildheid wat gewonnen heeft; moge hij doorgaan op dezen weg. De verbruikers worden langzaam aan wat hoofschere bejegend; de collectieve-arbeidsovereenkomsten-oudmodel wat minder uit de hoogte. Dit laatste trouwens is niet meer dan het betamelijk kwijten eener schuld van dankbaarheid; dat Veraart uit dit instituut van

B. W. art. 1637n zóóveel heeft weten te halen, is toch alleen mogelijk geweest door de wettelijke erkenning dezer overeenkomst op het heel bescheiden plaatsje, dat in 1907 in ons burgerlijk recht ervoor werd ingeruimd.

Wat het verbruikers-vraagstuk betreft, het wint aan draagkracht naarmate de economische bedrijfsorganisatie, hetzij privaat-, hetzij publiekrechtelijk, terrein blijft winnen. En het is niet gewaagd, dit laatste als waarschijnlijk aan te nemen, omdat zij een vrijwel spontaan gevolg is van den groei der organisatiën aan werkgevers- en aan arbeiderskant, al kan tijdelijk wel eens stilstand of zelfs achteruitgang intreden, vooral als in den beginne de boog onvoorzichtig strak gespannen werd of wanneer dalende conjunctuur loonsgeschillen oproept. Hierom verblijdt het, te zien, dat de eerste proeve eener oplossing (die van den Roomsch-Katholieken Centralen Raad van Bedrijven), met haar dubbele fout: te groote macht te geven aan een lichaam, dat alleen maar „Consumentenraad” heette, later èn door de typografen (eind 1920) èn in het nieuwe ontwerp-Veraart van 1921 aanzienlijk verbeterd is door dezen opzet: door een onpartijdige macht (den minister) een lichaam te doen samenstellen, dat, als maar één der betrokken partijen vertegenwoordigend, zijn woord zal mogen medespreken, maar niet het beslissende woord; in deze richting schijnt inderdaad de oplossing te moeten worden gezocht. En het is zeker te bejammern, dat de wereld der typografie den door haar gewenschten verbruikersraad nog niet heeft zien tot stand komen „doordat — zooals een in dit jaar tot de verbruikers gericht geschrift „Wat willen wij?” van de Federatie der werkgeversorganisaties in het boekdrukkersbedrijf mededeelt op bl. 9 — vooral de Regeering als verschillende belangrijke corporatiën niet aan de samenstelling wenschten mede te werken”.

Om vat te krijgen op de werkelijkheid in dien omvang als hij dit begeert, kunnen prof. Veraart's denkbeelden echter nog wel op meer punten herziening lijden.

Tusschen hem en de coöperaties heeft het nooit geboterd. Maar wien dunkt met hem (bl. 131), „dat de ervaring der laatste jaren het vertrouwen in het instituut der inkoop-coöperatie en der verbruikerscoöperatie ernstig heeft geschokt”? Op het beperkte terrein, dat zij besloegen, hebben zij in den woekertijd veel nut gesticht. „Ernstig geschokt” kan enkel het vertrouwen van diegenen worden zijn, die de feitelijke betekenis der coöperaties hebben overschat.

Maar Veraart ziet in hen mededingers. Die aan den kant moeten. Zooals hij ook mededingers ziet in de voorstanders der socialisatie en in die der sterk ambtelijke wetgeving van tot nu. De fout ligt trouwens niet alleen bij hem. Het schijnt zeer lastig te zijn, één denkbeeld aan te hangen, waarvan men veel verwacht, en tevens te beseffen dat de maatschappij wel eens aan meer dan één denkbeeld behoefte kon hebben.

Zou niet reeds veel ten goede veranderd zijn in onze samenleving, indien bijvoorbeeld 1° in onze dagelijksche behoeften op grooter schaal door coöperatie werd voorzien (afsnijding van woekerwinsten), 2° de economische bedrijfsorganisatie veld won (bevoordeeling van den socialen vrede in het bedrijfsleven) met behoorlijke behartiging der verbruikersbelangen, 3° stuk voor stuk werd nagegaan, in welke bedrijven de organen van het algemeen belang meer zeggenschap kunnen en moeten hebben, en in welken vorm (tusschen de twee uitersten van geheele socialisatie en simpel toezicht ligt een gansche reeks van nuances, waarvan hier alleen die van het gemengd bedrijf genoemd zij) en naar bevind van zaken werd ingegrepen, 4° metterdaad gestreefd werd naar vervanging van het ambtelijk element in uitwerking en uitvoering onzer sociale wetgeving door organen der verschillende hierbij betrokken sociale groepen? Ziehier een viertal maatschappelijke desiderata, die op

óén program elkaar volstrekt niet in den weg zouden staan. Toch ziet men slag op slag de voorstanders van één dezer denkbeelden die van een ander verketteren. En het doet leed, te moeten vaststellen, dat nog steeds prof. Veraart, al bond hij den laatsten tijd wat in, een der geduchtste ketterjagers is. Vooral hierom doet deze eenzijdigheid leed, wijl veel voortreffelijks in de denkbeelden van dezen begaafden man, van het woord en van de daad beide, schuil raakt achter het stof, opgejaagd door den aanstoot dien hij geeft.

Ook de massa is vergeetachtig; zij herinnert zich nauwelijks meer, dat nog geen tien jaar geleden het thans zoo rustige typografenbedrijf een ware haard van sociale beroering was; zij had zich dit allicht af en toe te binnen gebracht, indien niet de man, aan wien de hier behaalde belangrijke winst in voorname mate te danken is, zich sedert naar buiten vooral deed kennen als een apostel, blind voor de deugden van andere stelsels dan het zijne en met voor gebreken in zijn eigen stelsel maar traag te openen oogen.

Hij heeft schoon gelijk, als hij (blz. 144 v.v.) uiteenzet, dat zijn economische organisatie van het bedrijfsleven de mogelijkheid schept om een groot deel van de reeds bestaande en eertlang te verwachten sociale wetgeving door de belanghebbenden te doen uitvoeren en dat zij maatregelen van den staat steeds meer overbodig zal kunnen maken.

Maar is nu waarlijk alleen de economische bedrijfsorganisatie hiertoe bij machte?

Hij geeft er een omschrijving van, op blz. 82 v.:

„onder economische bedrijfsorganisatie wordt verstaan het verschijnsel, dat de ondernemingen in een bepaalden tak van handel, nijverheid, transport of landbouw samenwerken tot het voeren van een gemeenschappelijke bedrijfs-politiek of verbeteren van de economische positie van de individueele ondernemingen, waarbij die samenwerkende ondernemingen in sommige gevallen de hulp van de arbeidersorganisaties behoeven en ook inroepen.”

In deze definitie treft — men lette op de „sommige gevallen” — de zeer secundaire rol, die aan den bedrijfsfactor „arbeid” in de bedrijfsorganisatie wordt toegedacht. Maar, hiervan afgezien, het is toch duidelijk, dat nog menig ander „verschijnsel”, de simpele collectieve arbeidsovereenkomst bijvoorbeeld, in precies dezelfde richting van ont-ambtelijking der sociale wetgeving werken kan.

Uitlatingen als deze maken kregel als men ze aantreft in een verband, dat elk ander stelsel wegduwt naar het hoekje der onnoozelheid, en, wat bedenkelijker is, zij maken den lezer voor de betrekkelijke waarheid van Veraart's betoog min ontvankelijk.

Hij erkent in dit jongste zijner geschriften, dat de organisatie der typografie in de crisis der laatste jaren „veel van de bereikte resultaten (zag) verloren gaan” (bl. 35) en dat de Rooms-Katholieke Centrale Raad van Bedrijven door de tegenkanting der groote werkgevers in één jaar tijds werd tot een schaduw van wat hij zich toonde vlak na zijn ontstaan (bl. 46). Men behoorde erkentissen als deze in ontvangst te nemen met leedwezen. Doch velen registreeren ze met leedvermaak. Zij behoorden leedwezen te wekken, omdat een tenietgaan van deze organisaties het tenietgaan van meer goods dan kwaads zou beteekenen; zij wekken leedvermaak, doordat deze organisaties ons zoo dikwijls als, naar den menscl gesproken, volmaakt zijn voorgesteld.

Reeds het feit, dat zij scheuren en barsten vertoonen, bewijst haar onvolmaaktheid. Die voor geen harer makers een oncer is; dezen deden het hunne, met toewijding, overtuiging en bekwaamheid.

Het bewijst bovendien en ten overvloede, dat zij zeker niet deugen als panacee. Dat er misschien aanvankelijk te hoog is aangelegd. Of dat de juiste evenredigheid tusschen doel en middel niet dadelijk gevonden is. Of dat men in de keuze der middelen, of van sommige middelen, heeft gefaald. Of dat men sommige gevolgen niet of onvoldoende heeft voorzien. In elk geval: dat er fouten begaan zijn. Nog eens: tegen

de fouten-makers pleit dit nauwelijks; alleen hij, die nooit iets aanpakt, is tegen het maken van fouten gevrijwaard.

Maar een sterke aanwijzing, niet van de volslagen ondeugdelijkheid, maar van de gebrekkigheid en ontoereikendheid van het middel is hiermee dan toch geleverd. Daarnaast liet ook reeds onze jonge sociale wetgeving in haar toepassing haar onvolmaaktheden zien en toonde reeds voorlang de coöperatie, dat haar voorstanders wel eens een te hooge wijs hebben gezongen. Gelijk eveneens de socialisatie, zoodra zij tot toepassing mocht komen in een beter ervoor geschikt milieu dan het rampzalig Rusland is, de beperktheid van haar vermogens bewijzen zal. Dan ligt evenwel toch deze gedachte, dat eenzijdige propaganda voor één stelsel ons alleen maar verder van honk kan brengen, meer dan elke andere voor de hand.

Prof. Veraart zal waarschijnlijk zeggen, dat hij bij het schrijven van zijn boek allerminst bedoelde, gedachten als deze op te wekken. Doch zijn knap, maar eenzijdig schrijven en drijven wekt ze nu eenmaal onweerstaanbaar op.

D. VAN BLOM.

ONTVANGEN:

Financieel Jaarboek voor 1922, uitgave van de Nederlandsche Financier, Dagelijksche Beurscourant, Amsterdam.

Alfred Manes, Versicherungswesen, Erster Band, Allgemeine Versicherungslehre und zweiter Band, Besondere Versicherungslehre, dritte Auflage; Verlag von B. G. Teubner in Leipzig und Berlin.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's Gravenhage, 15 Februari 1922.

Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, Robinson als rentetrekker II; *H. Ch. G. J. van der Mandere*, Het internationaal verkeer in en onder den volkenbond II; *J. P. Croin*, De dividend- en tantiëmebelasting.

Idem. — 's Gravenhage, 15 Maart 1922.

Mr. Dr. J. H. van Zanten, De statistiek der gemeentefinanciën; *Dr. H. Kleine-Natrop*, De coöperatieve verenigingen in Duitschland, in het bijzonder de coöperatieve credietverenigingen; *J. S. van Braam*, Wettelijke regeling van het rentmeestersbedrijf.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Januari 1922.

bevat o.a.:

G. Vermeer, Na-oorlogsproblemen; *H. Polak*, Hyndman en Keir Hardie; *E. J. van Det*, Beroepskeuze I; *P. Hiemstra*, De landbouwvraagstukken op de 3de intern. arbeidsconferentie; *J. Gerritsz*, Werkloosheidsbestrijding.

Bank-Archiv. — Berlijn, 15 December 1921.

Dr. G. Sintenis, Der Aktienstempel auf Vorzugsaktien mit einfachen Stimmrecht; *Dr. R. Rosendorff*, Der neue Entwurf eines Gesetzes zur Abänderung des Körperschaftssteuergesetzes; *Polster*, Ueber finanzielle Bestimmungen der Friedensverträge von St.-Germain und Trianon; *Jursch*, Ungesunde Erscheinungen im öffentlichen Bankwesen; *Dr. W. Niemann*, Inwieweit sind Zweigstellen von Banken zum Handelsregister ihres Bezirks anzumelden? *Br. Pollack*, Einbussen bei limitierten Verkäufen durch Kursabschlag infolge Dividendenscheintrennung.

Idem. — Berlijn, 1 Januari 1922.

Dr. J. Curtius, Der Entwurf eines Kapitalverkehrssteuergesetzes nach der ersten Lesung im Steuerausschuss; *Dr. Stübgen*, Ungesunde Erscheinungen im öffentlichen Bankwesen II; *Dr. Masberg*, Girozentralen und Landesbanken; *Dr. J. Lehmann*, Die Behandlung Nichtdeutscher im internen Clearing.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, December 1921.

C. Landauer, Das Verhältnis von Rentabilität und Produktivität und seine Bedeutung für das Sozialisierungsproblem; M. Elsas, Die innere Kaufkraft der deutschen Mark.

Idem. — Jena, Januari 1922.

H. Herkner, Gustav Schmoller als Soziologe; R. Stolzmann, Liefmann's reinpsychisches System der Volkswirtschaft.

Zeitschrift für Sozialwissenschaft. — Leipzig, 30 Januari 1922.

B. Moll, Die Bedeutung der Zahlen für die Finanzwissenschaft; W. Feld, Organisation der Wohlfahrtspflege durch gestzliche Zwangsvorschriften; J. Hahn, Nahrungserwerb und Arbeit in der Urzeit.

Journal des Economistes. — Parijs, 15 Februari 1922.

Yves-Guyot, Le compte rendu de la Banque de France et la situation économique; C. R. Stiles, Le progrès britannique en psychologie industrielle; R. Doucet, Le rôle de l'état aux colonies; N. Mondet, Chronique de l'inflation (graphique); B. L. L. E., La Ligue du libre-échange.

The quarterly Journal of Economics. — Cambridge, Mass., Februari 1922.

E. D. Durand, Agriculture in Eastern Europe; D. Friday, An extension of value theory; F. D. Graham, International trade under depreciated paper. The United States, 1862—'79; C. E. Warné, Enforced par remittance under the federal reserve system; J. E. Orchard, The rent of mineral lands.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, Januari 1922.

bevat o.a.:

A. Williams, Bankers' advances on produce and the documents of title thereto. Lecture. I; L. Le M. Minty, The loose leaf system of bookkeeping as applied to security work; J. Brunton, Irregular borrowings and the lender's remedies.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, Januari 1922.

Halberstadt, Sicherheitsleistung in Verbänden; R. F. Zinkann, Die Verfahren der einheitlichen Selbstkostenberechnung in Deutschland; J. Kollmann, Verträge mit öffentlichen Verwaltungen über Lieferung von Maschinen; J. Mendel, Die oberschlesische Berg- und Hüttenindustrie.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 4 1/2 Juli '15 } Zweeds. R.ksbk 5 10 Mrt. '22
 Bk. { Bel. Binn. Eff. 5 1/2 19 Oct. '20 } Bk. v. Noorw. . 6 25 Jan. '22
 { Vrech. in R.C. 6 1/2 19 Oct. '20 } Zwits. Nat. Bk. 3 1/2 2 Mrt. '22
 Bk. van Engeland 4 1/2 16 Feb. '22 Belg. Nat. Bk. 5-5 1/2 19 Mei '21
 Duitse Rijkskbk. 5 23 Dec. '14 Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
 Bk. van Frankrijk 5 11 Mrt. '22 Bank v. Italië 6 20 Mei '20
 Oostenr. Hong. Bk. 7 30 Nov. '21 F. Res. Bk. N.Y. 4 1/2 2 Nov. '21
 Nat. Bk. v. Denem. 5 1/2 5 Nov. '21 Javasche Bank 3 1/2 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
1 April '22	4 3/8	4 1/2	3	4 5/8	—	4 1/2-5 1/2
27 M.-1 A. '22	4 3/8	4-3 3/4	3-1 1/4	4 5/8	—	3 1/2-5
20-25 M. '22	4 3/8	4-3 3/4	3 1/4-1 1/2	4 5/8	—	3-5 1/2
13-18 M. '22	4 3/8	4-1 1/2	3 3/8-1 1/2	4 5/8	—	3-4
29 M. 2 A. '21	4 1/4-1 1/2	4 1/2-5	6 1/8-1 1/4	4 5/8	—	6-7
29 M.-1 A. '20	3 3/4	4 1/2	5 5/8	4 5/8	—	9-12
20-24 Juli '14	3 1/8-3 1/16	2 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4	2 1/8-1 1/2	2 1/4	5 1/2-7 1/2

1) Noteering van 31 Maart 1922.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week zeer stationnair. Ponden schommelden niet meer dan 1 a 1 1/2 per mille. Toch waren de omzetten niet onbelangrijk. Wellicht dat meer stabiliteit in de koersen, den handel niet onbelangrijk zal stimuleeren. Ook Parijs en België zonder verandering, 23,77 1/2—23,90 en 22,17 1/2—22,25 als hoogste en laagste koersen. Dollars goed gevraagd op ca. 2,64%. Scandinavië eveneens vrij onveranderd, alleen iets teruglopend. Zwitserland ook zonder verandering. Spanje flauwer, 41,20—41,—. Marken alleen zeer gezocht en sterk oplopend. Geopend op ca. 0,78 liep de koers sprongsgewijze op tot 0,91, waarmede het hoogste punt bereikt was. Buenos Aires flauw, 94—94 1/4. Ook Indië aangeboden, 97 1/2 latend.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
27 Mrt. 1922	11.58 1/2	23.85	0.78 1/2	0.03 1/2	22.13	2.64 1/2
28 " 1922	11.57 1/2	23.80	0.78 1/2	0.03 1/2	22.12	2.65 1/4
29 " 1922	11.58 1/2	23.90	0.81	0.03 1/2	22.22 1/2	2.65
30 " 1922	11.57 3/4	23.87 1/2	0.81 3/4	0.03 1/2	22.25	2.64 7/8
31 " 1922	11.57 1/2	23.90	0.88	0.03 1/2	22.25	2.64 5/8
1 Apr. 1922	11.58 1/2	23.92 1/2	0.90 1/2	0.03 1/2	—	—
Laagste d. w. 1)	11.56 1/2	23.62 1/2	0.77	0.03 1/2	22.02 1/2	2.64
Hoogste " " 1)	11.59 1/2	23.95	0.92	0.04	22.30	2.66 1/2
25 Mrt. 1922	11.59 1/2	23.92 1/2	0.82 1/2	0.03 1/2	22.25	2.64 1/2
18 " 1922	11.48 1/2	23.87 1/2	0.94 1/2	0.04	22.20	2.65 3/4
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 1/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 24 Maart 1922.

3) Idem van 17 Maart.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiania *)	Zwitser- land *)	Spanje 1)	Bataavia 1) telegrafisch
27 Mrt. 1922	69.10	56.—	47.20	51.47	41.20	97 7/8
28 " 1922	69.10	55.75	46.80	51.50	40.95	97 7/8
29 " 1922	69.20	56.—	47.10	51.47 1/2	41.10	97 7/8
30 " 1922	69.—	55.90	47.—	51.47 1/2	41.—	97 7/8
31 " 1922	68.90	55.95	46.95	51.40	40.95	97 7/8
1 Apr. 1922	68.80	55.85	46.90	51.32 1/2	41.—	97 7/8
1'ste d. w. 1)	68.70	55.50	46.50	51.25	40.90	97 7/8
2'ste " " 1)	69.95	56.15	47.25	51.60	41.30	97 7/8
25 Mrt. 1922	69.20	56.30	47.20	51.50	41.12 1/2	97 1/4-97 1/2
18 " 1922	69.40	54.85	46.20	51.60	41.20	98 1/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers (week van 27—31 Maart 1922).

Londen.	Medio April	Medio Mei	Medio Juni
Hoogste B Koers	agio 1 1/4 ct.	agio 3 ct.	agio 4 1/2 ct.
Laagste B " "	" 1/2 " "	" 2 1/4 " "	" 3 1/4 " "
Hoogste L " "	" 1 3/4 " "	" 3 1/2 " "	" 5 " "
Laagste L " "	" 1 " "	" 1 3/4 " "	" 4 1/4 " "

New-York.	Medio April	Medio Mei	Medio Juni
Hoogste B Koers	agio 1/4 ct.	agio 1/2 ct.	agio 1 ct.
Laagste B " "	" 1/8 " "	" 3/8 " "	" 3/4 " "
Hoogste L " "	" 1/4 " "	" 1/2 " "	" 1 " "
Laagste L " "	Pari	" 1/4 " "	" 1/2 " "

Parijs.	Medio April	Medio Mei	Medio Juni
Hoogste B Koers	agio 2 1/2 ct.	agio 5 ct.	agio 7 1/2 ct.
Laagste B " "	Pari	" 2 1/2 " "	—
Hoogste L " "	agio 5 " "	" 7 1/2 " "	agio 10 " "
Laagste L " "	Pari	" 2 1/2 " "	" 7 1/2 " "

Brussel	Medio April	Medio Mei	Medio Juni
Hoogste B Koers	agio 2 1/2 ct.	agio 7 1/2 ct.	agio 15 ct.
Laagste B " "	Pari	" 5 " "	" 12 1/2 " "
Hoogste L " "	agio 2 1/2 " "	" 7 1/2 " "	" 15 " "
Laagste L " "	Pari	" 7 1/2 " "	" 12 1/2 " "

Berlijn.	Medio April	Medio Mei	Medio Juni
Hoogste B Koers	Pari	Pari	Pari
Laagste B " "	Pari	Pari	Pari
Hoogste L " "	Pari	Pari	Pari
Laagste L " "	Pari	Pari	Pari

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in £ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
1 April 1922	4 37.87	9.03	0.33	37.80
Laagste d. week	4.36.12	8.96	0.30	37.71
Hoogste „ „	4.37.87	9.03	0.33	37.81
25 Maart 1922	4.38.50	9.03	0.30	37.87
18 „ 1922	4.39.75	9.02	0.35	37.93
Muntpariteit ..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	18 Mrt. 1922	25 Mrt. 1922	27 Mrt.—1 Apr. '22 Laagste	Hoogste	1 April 1922
Alexandrië ..	Piast. p. £	977 1/16	977 1/16	977 1/16	977 1/16	977 1/16
*B. Aires 1) ..	d. p. \$	45 1/2	45 3/16	44 5/8	45 1/4	44 3/16
Calcutta	Sh. p. rup	1/3 11/32	1/3 31/64	1/3 3/8	1/3 31/64	1/3 31/64
Hongkong „ „	id. p. \$	2 5 3/16	2 5 5/8	2 5 1/4	2 6 5/8	2 6 1/16
Lissabon	d. per Mil.	5	4 11/16	4 1/4	5	4 3/32
Madrid	Peset. p. £	27.95	28.16 1/2	28.10	28.27	28.25 1/2
*Montevideo 1	d. per \$	44	44 1/4	43	45	43 1/2
Montreal	\$ per £	4.54 3/4	4.50	4.48	4.51	4.50 1/2
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	7 11/16	7 5/8	7 5/8	7 5/8	7 5/8
Rome	Lires p. £	85 5/8	85 5/8	84 5/8	87	84 13/16
Shanghai....	Sh. p. tael	3/2 3/4	3/3 1/8	3/2 1/2	3/5	3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 23/32	2/3 3/4	2/3 5/8	2/3 31/64	2/3 23/32
*Valparaiso..	peso p. £	38.30	40.10	39.60	40.20	40.20
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 20/32	2/1 31/32	2/1 7/8	2/2 3/18	2/2 1/32

*Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
1 April 1922	33 7/8	65 5/8
25 Mrt. 1922	33 1/2	64 3/4
18 „ 1922	39 3/8	64 7/8
11 „ 1922	32 1/4	64 1/4
2 April 1921	32 1/2	56 3/8
1 April 1920	72 1/8	126 1/2
20 Juli 1914	24 16/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 April 1922.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 105.498.968,11 B.-bk. „ 39.525.285,72 1/2 Ag.sch. „ 58.176.816,40	f 203.201.070,23 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 41.862.498,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—
Beleeningen	H.-bk. f 49.740.316,37 1/2 incl. vrsch. B.-bk. „ 11.731.201,94 in rek.-crt. Ag.sch. „ 72.823.857,— op onderp.	f 134.295.375,31 1/2
Op Effecten	f 117.034.004,77 1/2	—
Op Goederen en Spec.	„ 17.261.370,54	„ 134.295.375,31 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	„ 4.901.435,28 1/2
Munt en Muntmateriaal	—
Munt, Goud	f 56.238.205,—	—
Muntmat., Goud	„ 549.714.842,74	—
	f 605.953.047,74	—
Munt, Zilver, enz.	„ 5.567.465,50	—
Muntmat., Zilver	—
Effecten	„ 611.520.513,24
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.323.447,—	—
id. van 1/2 v. h. kapit.	„ 3.938.602,62 1/2	„ 9.262.049,62 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.747.500,—
Diverse rekeningen	„ 85.660.061,17 1/2
		f 1.094.450.502,87 1/2
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	„ 5.386.728,62 1/2	—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.002.478.855,—	—
Bankassigtiën in omloop	„ 1.543.501,70	—
Rek.-Cour. } Het Rijk f — saldo's: } Anderen „ 40.344.547,87		„ 40.344.547,87
Diverse rekeningen	„ 24.696.869,68
		f 1.094.450.502,87 1/2

NED. BANK 3 April 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo.....	f 401.907.619,59
Op de basis van 1/2 metaaldekking	193.034.238,68
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	2.009.538.095,—
Verschillen m. d. vorig. weekst.:	Meer Minder
Disconto's	4.121.757,34 1/2
Buitenlandsche wissels ..	2.799.272,—
Beleeningen	2.335.041,59 1/2
Goud	—
Zilver	317.381,80
Bankbiljetten ..	42.848.090,—
Part. Rek.-Crt. saldo's ..	14.218.131,69

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden
3 Apr. 1922	605.953	5.567	1.002.479	41.888
27 Mrt. 1922	605.953	5.885	959.631	28.419
20 „ 1922 ..	605.953	7.156	961.770	38.892
13 „ 1922 ..	605.953	6.863	985.189	28.474
6 „ 1922 ..	605.969	6.800	999.511	29.098
4 Apr. 1921 ..	621.034	16.011	1.054.070	51.047
3 Apr. 1920 ..	634.415	10.605	1.054.980	87.177
25 Juli 1914 ..	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dektingspercentage
3 Apr. 1922	203.201	58.500	134.295	401.908	60
27 Mrt. 1922	199.079	36.000	131.960	413.488	62
20 „ 1922	190.985	17.000	163.065	412.237	61
13 „ 1922	200.846	43.000	140.990	409.344	60
6 „ 1922	205.261	47.000	148.352	406.291	60
4 Apr. 1921	218.201	53.000	219.721	415.256	58
3 Apr. 1920	216.902	141.000	204.639	416.073	56
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1/2	75

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	27 Maart 1922	3 April 1922
Aan schatkistpromessen..	f 438.140.000,—	f 426.840.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 36.000.000,—	„ 58.500.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 297.498.000,—	„ 290.950.000,—
Aan zilverbons	„ 31.378.892,—	„ 31.483.250,—
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 318.402.000,—	„ 261.594.000,—
Voorschot aan Gemeenter.	31 Januari	28 Februari
voor door Rijk voor hen	„ 80.707.933,50	„ 84.776.664,48
te heffen Ink. belasting		
Tegoe d. v. d. Postch. & G. dst	27 Maart „ 45.177.627,07	3 April „ 45.359.532,78 1/2

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschebare schulden	Beschikbaar metaalsaldo
25 Mrt. 1922	187.750	262.000	84.000	118.550	
18 „ 1922	184.500	266.000	81.000	115.100	
11 „ 1922	181.000	272.000	72.500	112.100	
25 Feb. 1922	143.633	35.641	266.467	70.332	112.558
18 „ 1922	146.763	34.783	271.723	76.065	112.670
11 „ 1922	142.654	33.911	275.682	75.096	107.010
26 Mrt. 1921	224.974	12.009	325.809	141.456	143.770
27 Mrt. 1920	173.675	4.378	314.315	92.050	96.945
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 3/4

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHEN BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Dto. rekeningen ¹⁾
18 Febr. 1922 ...	1.474	2.063	908	1.091	1.104
11 " 1922 ...	1.474	2.157	888	1.097	1.097
4 " 1922 ...	1.474	2.206	612	1.096	1.097
28 Jan. 1922 ...	1.476	2.016	800	1.097	1.043
21 " 1922 ...	1.476	2.069	848	1.099	1.053
14 " 1922 ...	1.477	2.169	831	1.171	1.130
19 Febr. 1921 ...	1.231	2.172	830	2.011	163
21 Febr. 1920 ...	1.049	1.664	934	1.751	269
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
29 Mrt. 1922	128.771	122.719	300.351	28.500	261.479
22 " 1922	128.780	121.704	299.798	28.500	260.254
15 " 1922	128.775	121.758	300.339	28.500	260.804
8 " 1922	128.764	122.234	300.413	28.500	260.579
1 " 1922	128.762	123.093	298.811	28.500	261.366
22 Febr. 1922	128.762	121.546	298.276	28.500	260.516
30 Mrt. 1921	128.348	129.905	343.826	28.500	311.334
31 Mrt. 1920	112.172	105.271	340.700	28.500	321.180
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkingsperc. ¹⁾
29 Mrt. '22	46.319	97.931	30.037	120.504	24.502	16,27
22 " '22	48.465	86.397	21.860	120.330	25.525	17,95
15 " '22	47.134	80.133	18.936	115.613	25.467	18,98
8 " '22	50.549	80.919	15.169	123.097	24.980	18,06
1 " '22	47.086	81.730	17.151	118.492	24.119	17,78
22 Febr. '22	48.546	81.639	27.808	109.947	25.666	18,62
30 Mrt. '21	26.004	102.909	23.047	114.634	16.894	12,27
31 Mrt. '20	20.412	109.524	36.248	100.922	25.351	18,49
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingsperc. ¹⁾
23 Mrt. '22	1.015.869	996.877	4.741.935	122.903.538	4
15 " '22	1.014.085	996.378	4.878.666	122.120.371	5
7 " '22	1.013.508	996.379	5.156.001	121.930.166	5
28 Febr. '22	1.011.978	996.388	4.633.744	120.026.387	5
23 " '22	1.010.816	995.688	5.618.709	115.797.213	6
15 " '22	1.008.752	995.689	4.414.948	115.755.536	5
23 Mrt. '21	1.100.621	1.091.606	23.366.173	67.647.934	36
22 Mrt. '20	1.128.187	1.077.363	13.611.450	43.347.112	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Mrt. 1922	133.551.718	24.145.398	12.712.900	4.620.600
15 " 1922	140.866.650	30.665.855	12.866.100	4.758.800
7 " 1922	132.883.392	22.333.824	13.227.100	5.039.400
28 Febr. 1922	136.108.744	26.526.072	12.616.600	4.519.200
23 " 1922	126.295.506	22.637.811	13.448.100	5.505.200
15 " 1922	133.773.712	29.409.648	12.358.400	4.304.000
23 Mrt. 1921	53.851.178	16.095.982	33.624.000	23.311.400
22 Mrt. 1920	40.460.938	14.528.865	26.645.200	13.572.600
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buitgew. voorsch. ald. Staat
29 Mrt. '22	5.526.055	1.948.367	281.921	631.561	21.500.000
23 " '22	5.525.850	1.948.367	281.749	632.619	21.500.000
16 " '22	5.525.747	1.948.367	281.592	632.902	21.500.000
10 " '22	5.525.547	1.948.367	281.341	633.105	21.200.000
31 Mrt. '21	5.504.213	1.948.367	267.320	643.509	26.200.000
1 Apr. '20	5.584.884	1.978.278	245.409	588.534	25.700.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
2.815.403	48.082	2.334.120	35.281.790	2.310.514	56.168	
2.833.826	48.436	2.402.903	35.660.374	2.124.881	68.550	
2.924.847	48.875	2.376.366	36.225.852	2.276.330	89.028	
3.051.904	266.663	2.177.038	38.435.078	3.066.121	37.074	
2.258.287	574.991	1.758.502	37.334.354	3.336.651	920.004	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. voorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. part.
30 Mrt. '22	326.224	84.653	480.000	667.350	6.312.943	309.742
23 " '22	326.026	84.653	480.000	656.089	6.243.764	337.692
16 " '22	326.071	84.653	480.000	668.624	6.272.088	249.547
9 " '22	326.880	84.653	480.000	690.128	6.293.872	191.377
31 Mrt. '21	330.620	84.653	480.000	869.461	6.104.823	515.692
1 Apr. '20	358.167	84.955	480.000	689.597	5.055.661	1.275.774

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
15 Mrt. '22	2.976.022	2.170.559	—	125.375	2.188.590
8 " '22	2.965.873	2.093.756	—	128.087	2.197.434
1 " '22	2.951.434	2.049.755	—	129.359	2.196.983
21 Febr. '22	2.946.835	2.044.449	—	134.006	2.173.514
18 Mrt. '21	2.206.039	1.425.536	—	209.250	2.962.880
19 Mrt. '20	1.934.581	1.273.869	112.781	125.745	3.047.133

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
15 Mrt. '22	679.041	1.913.463	103.948	75,6	***
8 " '22	732.972	1.780.055	103.802	77,8	112,4
1 " '22	803.277	1.818.442	103.736	76,7	111,2
21 " '22	803.847	1.772.181	103.685	78,1	113,2
18 Mrt. '21	2.347.699	1.774.635	101.058	51,0	60,6
19 Mrt. '20	2.670.913	2.625.851	90.958	43,5	48,3

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
8 Mrt. '22	806	10.896.225	1.303.763	13.717.410	3.104.900
1 " '22	807	10.917.535	1.314.440	13.712.394	3.084.152
21 Febr. '22	806	10.850.514	1.268.930	13.637.085	3.091.027
15 " '22	807	10.930.203	1.333.056	13.805.540	3.061.970
11 Mrt. '21	824	15.976.114	1.302.232	13.486.100	2.910.392
12 Mrt. '20	808	15.371.381	1.436.486	14.314.860	2.563.893

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 April 1922.

In de laatste dagen hebben de politieke gebeurtenissen en vooruitzichten niet zulk een grooten invloed uitgeoefend op de internationale beurzen, als reeds sinds maanden het geval is geweest. Bij de nadering van de conferentie van Genua heeft men zich iets meer geconcentreerd op de zuiver economische omstandigheden, verwachtende, dat binnen zeer afzienbaren tijd de politieke invloed toch als vanzelf weer grooter zal moeten worden. En dan valt allereerst te constateeren, dat die oriëntering in economische richting vóór alles een optimistischen kant heeft gehad, hetgeen zich heeft uitgesproken in een opgewekte houding op vrijwel alle beurs-centra. De beurzen in Duitsche en Oostenrijksche bankplaatsen moeten bij deze samenvatting natuurlijk buiten beschouwing worden gelaten, omdat hier nog altijd gansch andere factoren tot gelding komen, waarover echter hieronder meer. Doch zowel te Parijs, te Londen, als te New York heeft een opgewekte tendens de leiding gehad, hetgeen in sommige opzichten terecht groote verwondering heeft gewekt.

Voorals de zeer opgewekte houding van Wallstreet heeft alle prognoses als onwaar en voorbarig in het licht gesteld. De juist uitgebroken staking der mijnwerkers heeft de verwachting doen ontstaan, dat de opgaande lijn, die de curve der conjunctuur van den laatste tijd aantoonde, plotseling zou worden onderbroken en dat deze factor zich onmiddellijk ter beurze door een daling zou uitspreken. Niets is minder waar gebleken. Integendeel heeft zich sinds het uitbreken der staking een nieuwe hausse-golf van de beurs te New York meester gemaakt. Het zou natuurlijk dwaas zijn te beweren, dat deze beweging door de staking te voorschijn is geroepen; wel mag echter worden geconstateerd, dat ondanks deze staking, die zich voorloopig toch vrij ernstig laat aanzien, de beurs in haar optimisme blijft volharden. Dit is in ieder geval een bewijs voor de hechte basis, waarop het beurs-optimisme is gegrondvest. Er zijn dan ook teekenen, die erop wijzen, dat de verbetering van handel en industrie ook nog buiten de kolommen van de financieele pers bestaat. De staal-nijverheid werkt met veel grootere capaciteit en het aantal werklozen neemt zienderogen af. Voor een groot deel moet de oorzaak van deze feiten worden gevonden in den overvloed van beschikbare geldmiddelen; de spoorwegen b.v. kunnen hun geldbehoefte in de open markt dekken, waardoor zij in staat worden gesteld, orders voor materieel te plaatsen. Hoe verheugend dit op zichzelf genoemd moge worden, er is in dezen loop van zaken een element van ongezonde ontwikkeling en van gevaar te ontdekken, dat niet onderschat mag worden. De industriele opleving toch van het oogenblik is geen gevolg van grooter consumptiemogelijkheid, doch alleen van den stimulans, die van de geldruimte uitgaat. Af te wachten blijft, of de ontwikkeling langs banen van geleidelijkheid kan worden gevoerd, in welk geval zeer zeker langzamerhand ook een reëele consumptie-vermeerdering verkregen zal kunnen worden.

Te Londen heeft zich vrijwel hetzelfde verschijnsel voorgedaan als te New York. Ook hier een overvloed van liquide middelen, die geen emplooi in een ruimen handel en in een levendige industrie kunnen vinden en die derhalve allereerst worden aangewend tot belegging in „gilt-edged” fondsen. Nu het niveau van deze papieren langzamerhand zoodanig is gestegen, dat nieuwe koopers zich niet zoo sterk meer tot aankoop hiervan voelen aangetrokken, richt zich de belangstelling ook op andere waarden. Hierdoor worden verschillende buitenlandsche publieke lichamen ertoe gebracht hun emissies op de Londense markt door te voeren, hetgeen als regel met veel succes geschiedt. Doch ook Engelsche particuliere ondernemingen zien zich met meer vreemde begroot, indien zij hun obligaties op de Engelsche beurs aanbieden. Ook hier kan dus in de geldruimte (gevolg van den langen stilstand in zaken) wellicht de kiem worden gevonden, die tot een herstel in grooten stijl kan uitgroeien. Veel zal echter afhangen van het tempo, waarin dit plaats vindt en van de politieke gebeurtenissen, die thans tijdelijk op den achtergrond zijn geschoven.

Alleen Parijs heeft een uitzondering gemaakt door een ongeanimeerde houding aan den dag te leggen. Hier is de geldmarkt dan ook gedrukt geweest door de ultimo-liquidaties en bovendien zou een ruimere geld-accommodatie toch vermoedelijk niet hetzelfde gevolg hebben gehad als te New York en te Londen, alleen al door het feit, dat in Frankrijk handel, verkeer en nijverheid den stimulans van ruim geld lang niet zoo sterk nodig hebben. De werkloosheid in Frankrijk is nooit tot groote hoogte gestegen; de beschermende douane-tarieven hebben den vreemden import sterk belemmerd en de inheemsche industrie aan

de noodige bestellingen geholpen. Bovendien was er in Frankrijk steeds grooter werkgelegenheid door den opbouw van de noordelijke provincies. Ter beurze van Parijs zijn het dus meer de politieke factoren, die den doorslag geven en waar deze in de laatste dagen niet van zoo belangrijken aard zijn geweest, is het verklaarbaar, dat de beurs in een stemming van afwachting verkeert, die ook als regel eenige koersreactie met zich brengt.

Te Berlijn heeft de markt daarentegen weder een vast verloop gehad. Nu het vrijwel zeker is, dat de Entente te Genua òf in het geheel niet over de schadevergoeding zal onderhandelen, òf indien wel, dan toch op de wijze van een dictator, zijn de buitenlandsche deviezenkoersen als met sprongen omhoog gegaan, hetgeen, ondanks de minder gunstige vooruitzichten voor de industrie (die hier ter plaatse in het overzicht van de vorige week reeds zijn uiteengezet) toch niet heeft nagelaten een sterken invloed op het koerspeil der fondsen uit te oefenen. Het index-cijfer is dan ook gestegen tot 268 tegen 259 de vorige week en eveneens 259 op 10 November 1921 (den dag van de hoogste koersen gedurende het afgelopen jaar). Over het algemeen is de stemming ter beurze van Berlijn aangaande de naaste toekomst niet optimistisch, doch waar dit te zamen gaat met een eveneens ongunstige verwachting omtrent den loop van het eigen betaalmiddel, kan de effectenmarkt, wat de koersen der verhandelde waarden betreft, hiervan de voordeelen plukken.

Te onzent doen zich heel langzaam dezelfde factoren gelden als te Londen en te New York. Wel kan de geldmarkt hier niet zoo ruim worden genoemd, doch het blijkt meer en meer, dat er toch zeer belangrijke kapitalen op belegging wachten. Obligatie-emissies zijn aan de orde van den dag en, indien de naam der emittende corporatie een goeden klank heeft, kunnen zij alle op succes bogen. De reeds doorgevoerde leeningen profiteeren hiervan natuurlijk in de eerste plaats, vooral indien zij goed geclasseerd zijn. Dit schijnt wel in zeer sterke mate het geval te zijn voor de nieuwe 6 pCt. Nederlandsche Staatsleening, die thans reeds tot boven pari is gestegen en waarvoor de vraag nog onverminderd blijft voortbestaan. In aansluiting hiermede waren ook de oudere soorten zeer vast. Ruimere handel ontstond voorts in obligaties van Gemeenteleeningen, waarin op sommige dagen groote omzetten plaats vonden.

		27 Mrt.	30 Mrt.	3 Apr.	Rijzing of daling.
5	% Ned. W. Sch. 1918	88 ¹¹ / ₁₆	89	88 ⁷ / ₈	+ ³ / ₁₆
4 ¹ / ₂	% " " " 1916	87	86 ³ / ₄	87 ³ / ₁₆	+ ⁹ / ₁₆
4	% " " " 1916	78 ¹³ / ₁₆	79 ¹ / ₈	78 ¹ / ₁₆	— ³ / ₁₆
3 ¹ / ₂	% " " "	68 ³ / ₄	69 ³ / ₄	69 ⁷ / ₈	+ ¹ / ₈
3	% " " "	60 ³ / ₃₂	60 ³ / ₄	60 ³ / ₄	+ ²¹ / ₃₂
2 ¹ / ₂	% Cert. N. W. S.	51	51 ¹ / ₄	51 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
5	% Oost-Indië 1915	92 ¹ / ₂	93	93 ¹ / ₂	+ 1
6	% " " 1919	95 ³ / ₁₆	94 ⁷ / ₈	95 ¹ / ₄	+ ¹ / ₁₆
4	% Oostenr. Kronrente	8 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	— ¹ / ₄
5	% Rusland 1906	8 ³ / ₄	8 ⁵ / ₈	8 ¹ / ₂	— ¹ / ₄
4	% Rusl. bij Hope & Co.	8 ⁹ / ₁₆	8 ⁵ / ₈	8 ⁹ / ₁₆	— ¹ / ₄
4 ¹ / ₂	% China Goud 1898 ..	68 ⁹ / ₁₆	68 ¹ / ₄	70	+ ¹⁷ / ₁₆
4	% Japan 1899	64	64	64	—
4	% Argentinië Buitenl..	64	64	65	+ 1
5	% Brazilië 1895	62 ¹ / ₂	62 ¹ / ₂	62 ¹ / ₂	—
7	% Staatsspoor	103 ¹⁵ / ₁₆	103 ¹⁵ / ₁₆	104 ¹ / ₄	+ ⁵ / ₁₆
7	% Amsterdam	103	102 ¹ / ₂	102 ⁵ / ₈	— ³ / ₈

Doch ook de aandelenmarkt was over het algemeen zeer vast gestemd. In de eerste plaats vielen hier op de industriele waarden, die in de voorafgegane weken van zulk een heftige reactie blijk hebben gegeven. Zoo waren aandelen Philips Gloeilampenfabrieken, Jurgens, Westersuiker-raffinerij, Nederlandsche Kabelfabriek, enz. alle tot hoogere koersen gevraagd.

Voorts stonden op de mijnafdeeling aandelen Redjang Lebong, na een lichte inzinking, die overigens ook van korten duur was, weder in het middelpunt der belangstelling.

Petroleumwaarden, met aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij op de voorste plaats, geven blijk van een zeer willige tendens, voornamelijk in aansluiting aan Wallstreet en ondanks de alarmeerende berichten omtrent een productie-vermindering bij de Mexican Eagle. Het fonds verlaat de berichtswEEK op den hoogsten koers.

De suikermarkt was onbewogen en vrijwel onveranderd.

		27 Mrt.	30 Mrt.	3 Apr.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	148	147	144 ¹ / ₂	— 3 ¹ / ₂	
Koloniale Bank	125	125	125	—	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	132 ⁵ / ₈	133 ¹ / ₈	132	— ⁵ / ₈	
Rotterd. Bankvereniging..	108	107	105 ¹ / ₂	— 2 ¹ / ₂	

	27 Mrt.	30 Mrt.	3 Apr.	Rijzing of daling.
Amst. Superfosfaatfabriek	38 ¹ / ₂	37	38	- ¹ / ₂
Van Berkel's Patent	42 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	44 ¹ / ₂	+ 2
Insulinde Oliefabriek	4 ³ / ₈	4 ¹ / ₄	4	- ³ / ₈
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand	72	73 ¹ / ₂	75 ⁹ / ₁₆	+ 3 ⁹ / ₁₆
Hollandia Melkproducten	142 ¹ / ₄	142 ¹ / ₄	142 ¹ / ₄	
Philips' Gloeilampenfabriek	214 ³ / ₄	219 ³ / ₄	245	+ 30 ¹ / ₄
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Vereenigde Blikfabrieken	64 ³ / ₄	64 ¹ / ₈	64	- ³ / ₄
Compania Mercantil Argent.	49	49 ¹ / ₂	48 ¹ / ₈	- ⁷ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	153 ¹ / ₄	153 ¹ / ₄	153	- ¹ / ₄
Handelsver. Amsterdam	361	359	358	- 3
Holl. Transatl. Handelsver.	21	21	21	
Linde Teves & Stokvis	77 ¹ / ₂	76 ³ / ₄	77	- ¹ / ₂
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	22 ¹ / ₈	21 ⁵ / ₈	22	- ¹ / ₈
Tels & Co's Handel-Mij.	22 ¹ / ₄	21 ¹ / ₄	22	- ¹ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	139	143 ¹ / ₂	146 ¹ / ₂	+ 7 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	413 ¹ / ₄	424	429	+ 15 ³ / ₄
Orion Petroleum-Mij.				

Afgest. Aand. 30 30 30

Steaua Romana Petroleum Mij. .. Afgest. Aand.	40 ¹ / ₄	40 ¹ / ₂	41	+ ³ / ₄
Amsterdam-Rubber-Mij.	84 ¹ / ₂	84 ¹ / ₂	85 ¹ / ₂	+ 1
Nederl.-Rubber-Mij.	46	44	44	- 2
Oost-Java-Rubber-Mij.	141	138	138 ¹ / ₂	- 2 ¹ / ₂
Deli-Batavia	261	281	287	+ 26
Deli-Maatschappij	225	236 ¹ / ₂	239 ¹ / ₂	+ 14 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	344 ¹ / ₂	360 ¹ / ₂	368	+ 23 ¹ / ₂

Daarentegen bleef een onaangename stemming de *scheepvaartafdeeling* beheerschen. Vermoedelijk moet de oorzaak hiervan worden gevonden in de omstandigheid, dat in het verslag der Holland-Amerika Lijn wordt medegedeeld, dat deze maatschappij binnenkort een beroep zal doen op de geldmarkt. Zelfs de mededeeling, dat de Deutsche Regeering de schade, veroorzaakt door het vergaan van de „Tubantia”, zal vergoeden, had geenerlei invloed ten goede, noch op de aandelen der Koninklijke Hollandsche Lloyd in het bijzonder, noch op de scheepvaartmarkt in het algemeen.

	27 Mrt.	30 Mrt.	3 Apr.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	147	145 ³ / ₄	145	- 2
" " „gem.eig.	133 ¹ / ₄	133	133	- ¹ / ₄
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	68	68	68	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	44	44	44	
Java-China-Japan-Lijn	98 ¹ / ₈	97 ¹ / ₂	98	- ¹ / ₈
Kon. Hollandsche Lloyd	21	20 ³ / ₈	21	
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	68	68 ³ / ₄	69	+ 1
Koninkl.-Paketaart Mij.	92 ¹ / ₂	91 ⁵ / ₈	92 ¹ / ₂	
Maatschappij Zeevaart	66	66	66	
Nederl. Scheepvaart-Unie	103	103	102 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Nievelt Goudriaan	133	133	127 ¹ / ₂	-5 ¹ / ₂
Rotterdamsche Lloyd	135	133	134 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	67	67	61 ¹ / ₂	- 6 ³ / ₈
" " „Nederland”	156	155 ¹ / ₄	155 ¹ / ₄	- 1
" " „Noordzee”	29	27	27	- 2
" " „Oostzee”	61	60 ¹ / ₄	60 ¹ / ₄	- 1

1) Ex div. 2) Ex div. 6 %.

Tabaksaandelen daarentegen waren zeer geanimeerd, al konden de hoogste koersen ook niet behouden blijven. De stemming voor deze afdeeling wisselt herhaaldelijk; nu eens neemt men aan, dat de aanstaande inschrijvingen geen hooge prijzen te aanschouwen zullen geven, dan weer is men van precies tegenovergestelde opinie. Dergelijke wisselingen zijn bij uitstek geschikt tot manipulatie, waarvan dan ook vaak gebruik wordt gemaakt. Dit is te gemakkelijker, waar het materiaal in deze afdeeling van zeer beperkten omvang is.

Rubber stil, met afbrokkelende tendens.

Veel opzien heeft de mededeeling gebaard, dat Marx & Co's Bank te Rotterdam zal worden geliquideerd, en wel in samenwerking met de firma R. Mees & Zonen en de Rotterdamsche Bankvereeniging. Wel had het de aandacht getrokken, dat in den laatsten tijd herhaaldelijk min of meer groote pakketten aandelen der betrokken bankinstelling op de veilingen en executies werden aangeboden, doch men dacht aan een minder goeden gang van zaken in het algemeen, te voorschijn geroepen door de malaise en door „bevoren” credieten. De mogelijkheid van algeheele liquidatie had men nog niet onder het oog gezien. Dat het feit der opheffing grooten indruk heeft gemaakt, moge blijken uit de omstandigheid, dat de aandelen op den laatsten beursdag der berichtperiode tot 5 pCt. toe zijn verhandeld.

Ook de overige bankaandelen werden hierdoor gedrukt, hoewel overigens in de laatste weken voor deze fondsen toch zekere aversie schijnt te bestaan. Men rekent alge-

meen op teleurstellende dividenden, ondanks de omstandigheid, dat de reeds gedeclareerde uitkeeringen van sommige instellingen (Nederlandsch-Indische Escompto-Mij., Twentsche Bank) alleszins bevredigend zijn te noemen.

De *Amerikaansche markt* was doorgaans prijshoudend en soms zeer opgewekt, naar het voorbeeld van New York.

	27 Mrt.	30 Mrt.	3 Apr.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	167	165 ¹ / ₈	170 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₈
Anaconda Copper	106 ¹ / ₂	105 ⁹ / ₁₆	107 ¹ / ₄	+ ³ / ₄
Un. States Steel Corp.	101 ¹ / ₄	101 ³ / ₄	102 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₂
Atchison Topeka	104 ¹ / ₂	104 ¹ / ₂	104 ¹ / ₂	
Southern Pacific	94 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	
Union Pacific	147 ¹ / ₄	146	146	- 1 ¹ / ₄
Int. Merc. Marine orig. Com.	169 ¹ / ₈	177 ¹ / ₁₆	17 ¹ / ₂	+ 1 ³ / ₁₆
" " " " prefs.	74 ¹ / ₈	75 ¹ / ₈	75 ¹ / ₄	+ ⁵ / ₈

De *geldmarkt* bleef stabiel; prolongatie ten slotte 4¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

Tarwe. Terwijl de vorige week de verschepingen van Australië plotseling zeer klein waren, blijkt uit de deze week ontvangen cijfers, dat de zoo sterke vermindering aan toevallige omstandigheden te wijten was. Deze week geeft weer ruime cijfers aan voor het Australische Gemeenebest, doch indien wij de beide laatste weken te zamen nemen, is wel eene vermindering te bespeuren en dat is dan ook hetgeen wij eenigen tijd geleden voorspelden, n.l. dat de zeer groote verschepingen van Australië en Argentinië niet lang zoo konden voortduren. Deze week geeft Argentinië's tarwe-export naar Europa een frappanten teruggang aan van 699.000 tot 304.000 Qrs. Het is waarschijnlijk, dat de tijd van de zeer groote verschepingen van Australië en Argentinië spoedig verstreken is en dat Canada direct en via de Vereenigde Staten het verschil moet aanzuiveren. Voorloopig is er evenwel nog geen zoeken naar een nieuw exportland, want waar gedurende de laatste drie maanden de verschepingen week aan week zeer groot waren, is het te begrijpen, dat de Europeesche importlanden wel voorzien zijn en dat er al heel weinig lust tot koopen bestaat. Dit is dan ook hetgeen wij gezien hebben in de afgelopen week en dat geen groote val in de prijzen heeft plaats gehad, komt omdat de exportlanden redelijk vaste markten gehad hebben. Wel ging een verbetering in Chicago wel weer hoofdzakelijk verloren, maar de prijzen hebben zich toch per saldo op hetzelfde niveau gehandhaafd. Lagere vrachten oefenden een extra-druk uit op de Europeesche markten, doch nieuwe zaken kwamen hierdoor bijna niet tot stand. De oogstberichten uit de Vereenigde Staten blijven verbeteren en eene enkele particuliere raming geeft voor de wintertarwe ongeveer hetzelfde cijfer als voor den vorigen oogst, wat, indien die juist mocht blijken, geen reden zou zijn hoogere prijzen te verwachten. Het behoef evenwel geen betoog, dat het feitelijk nog te vroeg is, om met oogstschattingen te komen, vooral waar de zomertarwe nog niet eens een punt van bespreking uitmaakt. Een enkel bericht maakt gewag van insectenschade aan de wintertarwe. De aanvoeren aan de Westelijke markten vallen af, zooals gewoonlijk in dezen tijd van het jaar.

In Engeland vallen de groote aanvoeren binnenlandsche tarwe op, waaruit men zou opmaken, dat de oogst onderschat was. Dit heeft er ook al niet toe bijgedragen den kooplust aan te wakkeren.

In Argentinië voorspelt men latere cijfers voor de tweede officieele raming van den tarweoogst. Erg veel indruk maken die berichten nog niet, geleerd als men heeft in Europa niet al te groote waarde aan dergelijke taxaties te hechten.

Van nieuwe zaken naar Zuid-Rusland werd deze week niets vernomen, maar in de eerste helft van Maart blijkt een niet onbelangrijke hoeveelheid meel (waarschijnlijk Australisch) uit Alexandrië naar Rusland te zijn verladen.

Voor maïs bleven de prijzen vrijwel onveranderd. De iets grootere verschepingen van Argentinië waren nog te klein om veel druk op de Europeesche markten uit te oefenen, alleen in België trad na een aanvankelijke scherpe stijging, die oorzaak was, dat verschillende ladingen naar Antwerpen gedirigeerd werden, een daling in voor La Plata-maïs. De nieuwe oogst wordt kleiner geschat in verband met oogstschade in sommige districten, toch was er eenige meerdere neiging tot verkoopen merkbaar, wat eensdeels het gevolg was van lagere vrachten.

In de Vereenigde Staten zijn de aanvoeren van maïs sterk verminderd, evenwel heeft dit nog niet tot hogere markten aanleiding gegeven. Integendeel op de meeste dagen was Chicago flauw. De export van maïs blijft groot en de con-

Data	Noteringen.					
	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Maïs Mei	Lijnzaad Mei
1 Apr. '22	131 ⁵ / ₈	57 ⁵ / ₈	36 ¹ / ₂	13,30	8,20	19,55
25 Mrt. '22	131 ¹ / ₂	57 ⁷ / ₈	36 ¹ / ₂	13,— ¹⁾	8,25	20,30 ¹⁾
1 Apr. '21	134 ³ / ₄	59 ¹ / ₂	38 ¹ / ₈	16,80	8,25	13,95
1 Apr. '20	280	161	89 ¹ / ₄	18,40 ¹⁾	9,30	28,40 ¹⁾
1 Apr. '19	230	157 ¹ / ₄	67 ¹ / ₈	10,80 ¹⁾	5,20	19,80 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₈	9,40	5,38	13,70

¹⁾ April.

Soorten	Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.		
	3 April 1922	27 Maart 1922	4 April 1921
Tarwe*	15,50	15,50	20,—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	13,50	13,25	21,50
Maïs (La Plata)	242,—	242,—	270,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	224,—	215,—	275,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³⁾	10,85	10,80	16,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	17,—	17,75	18,—
Lijnzaad (La Plata)..... ³⁾	450,—	448,—	365,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ per 1660 K.G. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Mrt '1 April 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	27 Mrt '1 April 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
Tarwe	22.275	157.249	212.274	—	6.732	7.111	163.981	219.385
Rogge	758	6.366	28.422	—	—	—	6.366	28.422
Boekweit	—	—	1.090	—	—	500	—	1.590
Maïs	37.991	274.949	239.804	—	47.016	19.242	321.965	259.046
Gerst	2.206	25.803	67.407	—	2.059	1.987	27.862	69.394
Haver	2.441	17.245	1.325	—	50	430	17.295	1.755
Lijnzaad	152	37.729	35.897	—	25.526	37.374	63.255	73.271
Lijnkoek	4.500	46.460	42.020	—	757	8.875	47.217	50.895
Tarwemeel	1.397	10.707	4.675	—	2.897	1.070	13.604	5.745
Andere meelsoorten	367	2.239	10.301	—	1.460	649	4.699	10.950

sumptie in Europa is blijkbaar eveneens groot, want of schoon de markten niet overal opgewekt zijn, heeft zich toch nergens een groote locale stock gevormd, niettegenstaande toch sedert 1 Januari 1,7 maal zooveel naar Europa werd uitgevoerd als een jaar geleden.

Van gerst en haver valt niets bijzonders te vermelden. De prijzen liepen iets terug met weinig omzet.

Lijnzaad. De stemming was kalm en de prijzen liepen iets terug. De verschepingen waren wederom klein van Argentinië, terwijl Indië ook al zeer weinig aflaafde. De voorraden in de Argentijnsche havenplaatsen zijn evenwel wat toegenomen.

Markten in Nederland. Een enkele partij stoomende tarwe werd verhandeld, terwijl ook op aflading een beperkte omzet bereikt werd. De maïsmarkt was slap gestemd, maar ten slotte ging de aangekomen maïs toch tamelijk vlot in consumptie, en de locoprijs bleef tamelijk wel gehandhaafd. Op aflading ging slechts weinig om en ook in de termijnmarkt waren de omzetten kleiner.

In lijnzaad was ook hier de omzet beperkt; niettegenstaande den langen winter was de vraag naar lijnkoeken teleurstellend.

SUIKER.

Het koude weer in Duitschland was van dien aard, dat over het algemeen de lichtere veldwerkzaamheden gestaakt moesten worden, waardoor de achterstand in de voorbereidingen van den nieuwen oogst nog vergroot werd.

Ook in Tsjecho-Slowakye werkte de koude den veldarbeid zeer tegen en moet men volgens F. O. Licht rekening houden met eene vermindering van den aanplant van 10 pCt., vergeleken bij het vorig jaar.

In Frankrijk is de uitbreiding van de met bieten te bebouwen oppervlakte nog niet onder cijfers te brengen.

Voor Nederland en België zal het areaal ongeveer hetzelfde zijn als het vorige jaar.

Door een besluit der Zwitsersche Regeering zal het invoer-monopolie voor suiker op 30 September a.s. opgeheven worden. Uiterlijk vanaf medio Juli zullen dan invoerconsenten verstrekt worden in verhouding tot den nog aanwezigen voorraad, die door de Regeering werd aangekocht voor de consumptie.

F. O. Licht geeft het volgende overzicht der zichtbare voorraden:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Duitschland 1 Febr.	693.422	760.497	547.561
Tsjecho-Slowakye 1 Febr. ..	379.898	553.687	428.705
Frankrijk 1 Jan.	176.815	261.727	142.593
Nederland 1 Febr.	160.446	171.044	82.315
België 1 Maart	97.289	151.016	72.097
Engeland 1 Maart	151.457	370.190	314.288
Totaal in Europa	1.659.327	2.268.161	1.588.059
V. S. v. N.-Amer. 16 Mrt. ..	179.363	126.587	111.808
Cuba, alle havens 25 Mrt. ..	930.084	807.231	580.122
Totaal	2.768.774	3.201.979	2.279.989

Gedurende de afgelopen week liepen de noteringen voor termijnsuiker in Amerika gestadig terug en sloten op 2,46 Mei; 2,65 Juli; 2,82 Sept. en 2,87 Dec., terwijl Spot Centrifugals zich bewogen tusschen 3,86 en 3,92 c. en op 3,89 sloten. Deze kalme stemming deelde zich mede aan de overige suikermarkten.

Op Java kwam eene kleine afdoening door de V. J. P. tot stand, tot de verhoogde limite van f 12,— voor Supérieur. Totaal zijn thans ongeveer 12 miljoen picols door de aaneengesloten Producenten uit den nieuwen oogst verkocht. Voor disponibile suiker uit den ouden oogst werd f 14¼ betaald.

Himely geeft een overzicht van den uitvoer van Cuba-suiker tot 4 Maart over deze en de vorige campagne.

	1921/22	1920/21
	tons	tons
Havens ten Noorden van Hatteras ..	2.286.700	2.103.460
New Orleans	263.936	336.854
Galveston, Texas City en Houston ..	104.033	59.473
Savannah	90.100	99.224
Binnenland U. S. A.	10.736	24.931
Canada	69.793	189.329
Engeland	438.548	505.707
Frankrijk	77.689	57.979
Spanje	5.140	11.220
andere Europeesche havens	10.948	71.023
Mexico	—	2.474
Japan en China	62.013	—
Australië	25.373	10.961
Egypte, enz.	—	8.072
Totaal	3.451.009	3.480.712

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Weekontvangst t. 25 Mrt.	183.044	143.487	163.686
Tot. ontv. 1 Dec.-25 Mrt.	1.429.368	1.430.215	1.884.037
Werkende fabrieken	180	191	188
Weekexport tot 25 Mrt.	112.911	77.812	129.124
Tot. exp. op 25 Mrt.	691.748	685.364	1.307.081
Tot. voorraad op 25 Mrt.	930.084	806.917	580.122
Weekexport (Oude Oogst)	38.794	—	—
Tot. voorr. (Oude Oogst)	192.910	—	—

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Mei	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tales Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Gr. nulated c.i.f.	
			Juni Juli	April, Mei	
29 Mrt. '22	f 23 ⁵ / ₁₀	Sh. 51/3	Sh. 19/-	Sh. 20/3	\$ cts. 3.89
22 " '22	" 24,—	53,6	19/3	20 9	4,04
29 Mrt. '21	" —	72,6	30/-	40 3	6,27
29 Mrt '20	" —	84/-	69/-	86/-	12,79
4 Juli '14	" 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, u.u. 29 Maart 1922.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn de laatste weken wat flauwer geweest, in hoofdzaak ten gevolge van de minder gunstige politieke vooruitzichten en de mogelijkheid van arbeidsmoeilijkheden in Amerika, hoewel toch de dagelijksche verkoopen in Liverpool op een betere vraag van de Engelsche Spinners wijzen. Egyptische katoen is al weer lager en blijkt wel, dat de oogstschattingen te ongunstig waren, zoodat men thans een totaaloogst van vijf miljoen cantars verwacht.

Garens van Amerikaansche katoen ondervinden wat meer belangstelling en hoewel het voor spinners moeilijk is om hun marges te verbeteren, is hun positie toch wat gunstiger, zoowel door de lagere katoenprijzen alsook door de betere vraag van fabrikanten. Bovendien zal de verlaging in de loonen, hoe deze ook uitvalt, er in elk geval toe medewerken om de positie van de Engelsche Spinners weer gunstiger te maken tegenover die landen, waar thans veel minder aan loon wordt betaald dan in Engeland. De vraag zoowel naar ketting als inslag voor binnenlandsch gebruik is verbeterd, terwijl ook meer exportorders binnenkomen. In 40er mule zijn zaken gedaan voor Calcutta en Madras, terwijl Bombay getwijfde garens koopt en ook China enkele orders heeft geboekt in 42/2 tegen lage prijzen. Van het Vasteland komen de meeste aanvragen van Holland en Duitschland, doch ook van Scandinavië komen wat meer orders binnen. Egyptische garens zijn flauwer en bij serieuze orders zijn daarin wel concessies te verkrijgen.

Prijzen van manufacturen blijven zeer vast, vooral van die soorten, waarin reeds zaken zijn afgesloten. Hoewel over het algemeen de stemming vaster is, neemt het aantal aanvragen toch niet toe en blijft het zeer moeilijk om hoogere prijzen te verkrijgen. Voor de meeste markten worden echter verschillende orders afgesloten en hoewel fabrikanten over het algemeen gaarne wat meer zouden verkoopen, is hun positie toch sterker dan eenige weken geleden. De algemeene marktstemming is dan ook vast en kalm.

22 Mrt. 29 Mrt. Oost. koersen. 21 Mrt. 28 Mrt.

Liverpoolsnoteringen. T.T. op Indië 1/3 1/4 1/3 3/4
 F.G.F. Sakellaris 18,25 18,00 T.T. op Hongkong 2/5 1/2 2/5 1/2
 G.F. No. 1 Oomra 7,30 7,30 T.T. op Shanghai 3/2 1/4 3/2 1/4

Noteering voor Loco-Katoen.

(Midling Uplands).

	1 Apr. '22	25 Mrt. '22	18 Mrt. '22	1 Apr. '21	2 Apr. '20
New York voor Middling ..	18,10 c	17,85 c	18,50 c	12,— c	41,75 c
New Orleans voor Middling	16,63 c	16,50 c	16,75 c	11,50 c	41,— c
Liverpool voor Fy Middling	10,84 d	10,89 d	11,— d	8,14 d	28,76 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen)

f	1 Aug. '21	Overeenkomstige perioden	
	tot 1 Apr. '22	1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	1328	1115	2568
" Atlant. Havens	3412	3822	3670
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1081	1237	2623
" " 't Vasteland.	3070	2490	2521
" " Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	31 Mrt. '22	1 Apr. '21	2 Apr. '20
Amerik. havens.....	1062	1390	1221
Binnenland.....	1183	1574	1158
New York.....	85	121	44
New Orleans.....	243	404	369
Liverpool.....	917	1006	1113

JAVA THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)
 (Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 28 Februari 1922.....	85.106
Sedert aangevoerd.....	15.794
	• 100.900
Sedert afgeleverd.....	29.937
Voorraad heden.....	70.963
Waarvan in de eerste hand.....	24.421
Amsterdam, 31 Maart 1922.	

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).
 Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
1 April 1922	1.793.000	14.775	2.718.000	18.500	7 ¹⁰ / ₃₂
25 Mrt. 1922	1.840.000	14.575	2.802.000	18.500	7 ⁵ / ₈
18 " 1922	1.865.000	14.025	2.732.000	17.400	7 ²¹ / ₃₂
1 April 1921	490.000	8.570	2.842.000	10.000	9

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgeloope week	Sedert 1 Juli	Afgeloope week	Sedert 1 Juli
1 April 1922....	47.000	3.252.000	181.000	6.644.000
1 April 1921....	75.000	2.288.000	110.000	8.450.000

RUBBER.

De markt blijft zeer kalm en noteringen zijn nagenoeg onveranderd. De omzet is nog steeds zeer gering, alhoewel er bij de importeurs langzamerhand meer neiging tot afgeven tegen de tegenwoordige prijzen komt.

De slotnoteringen op de termijnmarkt zijn:

		einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe April.....	44 c.	44 c.	44 c.
" " April Juni....	45 "	45 "	45 "
" " Juli/Sept....	46 "	46 1/2 "	46 1/2 "
Smoked Sheets April.....	44 1/2 "	45 1/2 "	45 1/2 "
" " April Juni....	44 1/2 "	46 1/2 "	46 1/2 "
" " Juli/Sept....	45 1/2 "	47 1/2 "	47 1/2 "
3 April 1922.			

COPRA.

De markt was deze week kalm gestemd. In dichtbij stoomend en loco ging er nog wel een ander om, maar de vraag voor aflading is zeer gering.

De noteringen zijn:

Java f.m.s. stoomend en op aflading f 29 1/4

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
3 Apr. 1922..	nom.	57,2/6	143,7/6	21,15/-	25,12/6
27 Mrt. 1922..	nom.	58,2/6	143,15/-	21,12/6	25,5/-
20 " 1922..	nom.	59,7/6	143,12/6	21,12/6	25,15/-
13 " 1922..	nom.	60,10/-	143,-/-	20,17/6	25,12/6
4 Apr. 1921..	nom.	68,2/6	154,2/6	19,7/6	24,-/-
20 Juli 1914..	51,4	61,-/-	145,15/-	19,-/-	21,10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
27 M.-1 Apr. 1922	—	—	14 c. ^a	4/11 1/2	25/-	25/-
20-25 Maart 1922	—	—	16 c. ^a	4/3	24-	24-
28 M.-2 Apr. 1921	—	—	—	5/10 1/2	37,6	37,6
29 M.-3 Apr. 1920	—	—	—	8,6 ¹	—	112,6 ¹
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
27 M.-1 A. 1922	6,6	13,3	14/6	16/3	5/4 1/2	8,6
20 25 Mrt. 1922	6,9	13,6	14,9	16,3	5,6	9/-
28 M.-2 A. 1921	8/-	18,6	17/3	—	—	—
29 M.-3 A. 1920	45/-	—	75/-	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

¹) Voor Britsche schepen ²) Per 100 lbs.

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
27 Mrt.-1 April 1922..	21/6	28,9	35/-	25/-
20-25 Maart 1922..	24/-	29,6	35/-	25/-
28 Mrt.-2 April 1921..	22/6	—	—	37,6
29 Mrt.-3 April 1920..	110/-	—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

Graan Peltograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

Veertiendaagsch overzicht.

Sinds het laatste overzicht eenige weken geleden, is de positie van de reeders er weer niet beter op geworden. De vraag naar ruimte voor het vervoer van graan is op het oogenblik al heel klein en ook de uitgaande kolenvrachten van Engeland zijn dalende, behalve naar La Plata. Op geen enkele markt is de bevrachting levendig en indien wilde booten uitvaren wordt het veelal een speculeeren op een behoorlijke thuisvracht. Dit systeem verdient echter sterke afkeuring, vooral waar het markten als La Plata betreft, van waar men in geval van een algemeene inzinking vier weken moet waken om een ander exportgebied te bereiken. Bewandelt men echter den veiligen weg door uit en thuis tegelijkertijd te bevrachten, dan laat bijna geen enkele ronde een winst zien.

Een lichtpunt dat zich voordoet is, dat de Donau ruimte tot zich begint te trekken, doch de vrachten zijn niet aantrekkelijk, 19/- naar Antwerpen/Rotterdam voor April aflading. Bovendien staan regeeringsmaatregelen een vlote bevrachting in den weg.

De scheepvaart op Montreal en Quebec komt ook einde dezer maand weer open en zal allicht vrij wat ruimte tot zich trekken. De vrachten van daar zijn ook niet schitterend, op de basis van 4/- naar U.K. en 4/6 naar Ierland. Ook het toegankelijk worden van de Oostzee kan misschien eenige verbetering in de vrachten brengen, doch waar alles zoo onzeker is en tonnage zoo groot, laat zich weinig voorstellen.

Zooals in den aanhef gezegd, is de vraag naar ruimte voor graan zeer beperkt. Van Noord-Amerika naar Antwerpen Hamburg range werd verleden week nog een boot afgesloten tegen 15 cents per 100 lbs, terwijl echter thans niet veel meer dan 13 cents zal kunnen worden bedongen. Er is zelfs reeds een betrekkelijk kleine boot van New York naar Hamburg direct afgesloten tegen 12 cents per 100 lbs. Van de Golf naar Rotterdam is een vracht van 20 cents te bedingen.

In La Plata is de aangeboden ruimte betrekkelijk groot, doch de reeders overhaasten zich gelukkig niet om hunne

booten bevracht te krijgen. De vraag naar ruimte is er zeer gering en de laatste bevrachting is op de basis van 25/- van up river.

Ook van Australië is de vraag naar ruimte beperkt, doch hier is waarschijnlijk 50/- te bedingen naar U. K. Continent.

De vracht van Bombay on d. w. is nominaal 22/6.

Veel vraag naar ruimte in het Oosten is er ook niet, behalve dat er een herleving van bevrachtingen plaats vond van Madras naar Marseille, en naar Marseille/Hamburg range tegen 30/- en 32/6 resp.

De vrachten voor ijzererts van de Middellandsche Zee naar Engeland en Antwerpen/Hamburg range blijven op dezelfde basis. Veel reeders prefereren echter om hunne booten in ballast naar huis te laten komen.

Cuba blijft geregeld booten opnemen naar U. K. Continent tegen \$ 5,75.

Wat de uitgaande vrachten van Engeland betreft is reeds gezegd, dat deze voor het overgrote deel weer iets lager zijn. Wales/Port Said noteert 14/6 voor een groote boot. Wales/Colombo 20/-, Wales/Marseille 12/9, terwijl voor een groote boot van Cardiff naar Algiers 11/9 werd betaald.

In verband met het dalen van de thuishkomende vrachten van La Plata zijn de uitgaande vrachten naar daar hooger en wel op basis van 16/6 per ton.

INKLARINGEN.
VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Maart 1922		Maart 1921	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	5	10.009	2	3.613
Groot-Brittannië	31	200.440	26	186.208
België	2	831	—	—
Italië ¹⁾	1	406	5	1.559
Levant ²⁾	11	5.678	32	14.443
Midden-Amerika	—	—	1	970
Engelsch W.-I.	1	951	—	—
Totaal	51	218.315	66	206.793
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	31	201.696	40	191.860
Britsche	8	6.094	12	6.016
Duitsche	2	5.165	4	3.981
Noorsche	1	406	—	—
Belgische	8	4.003	9	3.966
Lettsche	1	951	1	970
Totaal	51	218.315	66	206.793

¹⁾ Bijleggers. ²⁾ Zeesleepbooten.

(B. Stofkoper.)

ADVERTENTIËN.

Groeneveld, van der Poll & Co.

Telegramadres
„GROENPOL”

Electrotechnische Fabriek
AMSTERDAM
de Ruyterkade 41-42

Telefoon
N 2078 N 9078
N 9482

Complete installatiën voor
Electrische verlichting en Krachtoverbrenging

ALLEENVERTEGENWOORDIGERS DER

ALLMÄNNA SVENSKA ELEKTRISKA Akt. Bol.
te VÄSTERÅS (Zweden)

Generatoren, Dynamo's en Motoren voor gelijk-, wissel- en draaistroom
Transformatoren en toestellen